Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 30 ◆ Середа, 13 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

КІНЦЯ СВІТУ МОЖНА НЕ БОЯТИСЯ, ДОКИ ІСНУЮТЬ ЛЮДИ, КОТРІ ЗНАЮТЬ І ЦІНЯТЬ ФІЛОСОФІЮ КОЛЕСА.

КОЛЕСО КАЖЕ: УСЬОМУ СВІЙ ЧАС.

ЧАС ВІДБИРАТИ ЗЕМЛЮ І ЧАС ВІДДАВАТИ ЇЇ.

ЧАС ПРАЦЮВАТИ ПРОТИ СЕБЕ І ЧАС ПРАЦЮВАТИ НА СЕБЕ.

ЧАС ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ І ЧАС РОЗПЛАЧУВАТИСЯ ЗА НИХ ПЕРЕД ВЛАСНИМИ ДІТЬМИ.

ЧАС ГНУТИ КОЛЕСА І...

...А ОТ ВИПРЯМЛЯТИ КОЛЕСА — НЕ ЧАС, І НЕ ВАРТО!

Фото Петра ПРИХОДЬКА.

НАРОДОВІ, країні потрібна сильна прокуратура. У центр правових проблем треба поставити повагу до прав людини. Такі думки (загалом — не дуже й нові) виділялися лейтмотивом у доповіді Генерального прокурора країни М. Трубіна на всесоюзній нараді керівників правоохоронних органів, що відкрилася 12 лютого в Москві. Про актуальність наради свідчить, зокрема, участь у її роботі Президента СРСР.

ДАНИНУ пам'яті жертвам трагічних лютневих подій минулого року в Душанбе віддали вчора жителі Таджикистану. На будинку Президії Верховної Ради республіки було приспущено державний прапор.

Схилім же і ми голови у скорботі за невинну кров, якою останнім часом окроплено вже чимало землі в містах і селах республік-сестер.

СЕКРЕТАРІАТ Компартії Естонії опублікував заяву, в якій закликав усіх, «кому дорогі мир, спокій і справедливість», взяти участь як в республіканському, так і у всесоюзному референдумах. Нагадаємо, що три прибалтійські республіки вирішили провести власні опитування населення, не чекаючи референдуму про майбутнє СРСР як союзної держави, призначеного на 17 березня.

«Гаряча» лінія

СЛОВО ЗА БУШЕМ

Кількість повітряних нальотів сил антиіракської коаліції з початку бойових дій в регіоні Перської затоки сягнула за 50 тисяч. Союзницькі війська не поспішають починати сухопутний наступ, поки що збільшивши кількість атак з повітря. Головними об'єктами бомбардувань продовжують залишатися позиції іракської республіканської гвардії в Кувейті. Це найбільш боєздатне угруповання іракської армії, що нараховує півтораста тисяч чоловік, згідно з пропущеними військовою цензурою союзників даними, вже втратило одну з шести дивізій.

Бригадний генерал морської піхоти США Ніл заявив, що відповідальність за загибель мирних жителів у іракському місті Басра, де розташована штаб-квартира військ Хусейна в Кувейті, повністю лежить на совісті Іраку, який навмисне розмістив командні служби поблизу або всередині цивільних об'єктів.

Представник Білого дому Фіцуотер зазначив, що заяви Іраку про велике число жертв серед мирного населення не відповідають дійсності і мають на меті схилити на бік Хусейна громадську думку.

Після недавнього візиту на позиції американських військ в регіон Перської затоки міністр оборони США Чейні сказав журналістам: «Поки що ніхто не збирається переходити до наступної фази кампанії. Слід бути обережними, уникаючи недооцінки бойової міці Іраку».

Під час зустрічі з президентом США Бушем Чейні і голова об'єднаного комітету начальників штабів Пауелл поінформували голову Білого дому про перебіг бойових дій у регіоні. Отже, слово за Бушем.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.
Тираж 166.150.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

◆

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» (9—16 стор.) вкладено між 4 і 5 сторінками.

«ЖІНОЧЕ ПИТАННЯ»

ТАК І НЕ ЗУМІВ ПОДОЛАТИ ЙОГО ПАРЛАМЕНТ

При обговоренні проекту Закону УРСР про внесення змін і доповнень до Кодексу законів про працю Української РСР при переході республіки до ринкової економіки перший раз депутати спіткнулися на 50-й статті, в якій ішлося про тривалість робочого тижня. Комісія у питаннях соціальної політики та праці і Комісія у питаннях законодавства і законності вважали, що тривалість робочого часу не може перевищувати 41 годину на тиждень. Група депутатів пропонувала привести тривалість робочого тижня у відповідність до міжнародних норм — 40 годин. Причому, міжнародна конвенція про 40-годинну норму ратифікована Радянським Союзом ще наприкінці 50-х років. Виходить, обговорювали те, що давно має право на існування.

Комісії, які готували проект, аргументували свою позицію холодними економічними розрахунками: при введенні 40-годинного робочого тижня щороку втрачатиметься 1,1 мільярда людино-годин.

«Альтернативники» ж апелювали до світових норм, гуманності, справедливості. Цікаво, що майже всі виступаючі підтримували альтернативників, але при голосуванні їхня поправка не пройшла. Так само, як і пропозиція... комісій.

Але це була тільки розвідка боєм. Справжні пристрасті спалахнули довкола поправки депутата Р. Богатирьової до статті 56. Вона пропонувала передбачити для жінок, які мають дітей, шестигодинний робочий день без скорочення заробітної плати.

Щоб не нав'язувати читачам своє особисте ставлення до порушеного питання, наведу аргументи «за» і «проти», які звучали в залі. Зорієнтуватися буде не так-то й важко.

М. Білоблоцький: — Пропозиція слушна, але її впровадження потребуватиме великих коштів. Щорічні витрати становитимуть 4,5 мільярда карбованців.

Р. Богатирьова: — Шановні колеги, згадайте пункти своїх передвиборних платформ, де більшість із вас обіцяли повернути матерів у сім'ю. Якщо жінка працюватиме шість годин, то ці мільярди не пропадуть. Вони окупляться зниженням дитячої злочинності, вирішенням проблем наркоманії серед підлітків.

М. Рябченко: — Справа добра. Але як бути з тими жінками, які працюють позмінно. Є підприємства, де в основному працюють жінки. Порушиться робота заводів із безперервним циклом виробництва. Прошу голосувати проти пропозиції депутата Богатирьової.

В. Черненко: — Дбаючи про жінку, ми дбаємо і про наше майбутнє покоління. Подумайте, що ми залишимо після себе.

І. Єліашевич: — Уявіть, що після цього нововведення виробництво товарів легкої промисловості зменшиться на 25 відсотків. І це при існуючому дефіциті.

В. Павлов: — Зверніть увагу, що Україна на 28-му, останньому в Європі місці за середньою тривалістю життя. Генофонд республіки під загрозою. Якщо й надалі так триватиме, то ніякі виробничі плани нам будуть непотрібні. Ці втрати набагато важливіші, а ми говоримо про жінку однобоко, тільки як про працівницю. Пропоную ввести обмеження для жінок, що їх пропонують медики.

Переконливіше не скажеш. Але і ці, і компромісні пропозиції не пройшли...

І знову все пішло гладенько. Доки не дійшли до чергового «жіночого питання» — 179-ї статті «Відпустки по вагітності, родах і догляду за дитиною». Народний депутат М. Півень запропонував збільшити частково оплачувану відпустку по догляду за дитиною до двох років. Комісії, що готували проект, відхилили цю пропозицію, аргументуючи знову ж таки витратами — 300 мільйонів карбованців щороку. Аргументи Півня: у нас дитяча смертність у 3—4 рази вища, ніж у капіталістичних країнах, зараз у нас майже два мільйони розумово відсталих дітей, — не вплинули. Правда, був момент, коли зал проголосував за пропозицію М. Півня, але депутати зав'язли в інших пунктах цієї статті і наступної 181-ї: до трьох чи до шести років надавати чи не надавати відпустку без збереження заробітної плати по догляду за дитиною. В цілому стаття так і не пройшла.

Прихильники комерційно-прагматичного підходу до оцінки життєвих цінностей домінували при голосуванні. Як зауважив депутат Л. Пиріг, у нас чомусь вважається аморальним оцінювати, скільки коштує людське життя, скільки коштує смерть дитини. А за один рік на Україні вмирає 15,5 тисячі дітей віком до 14 років. Кожен п'ятий — у зв'язку з материнським недоглядом, нещасними випадками, отруєнням, травмами тощо. Щороку витрати на тимчасову непрацездатність жінок по догляду за хворими дітьми становлять більш як 130 мільйонів карбованців. Щоденно не виходять на роботу у зв'язку з хворобою дітей майже 127 тисяч жінок. От і вся арифметика.

Відверто кажучи, сесія зайшла у тупик. Компроміси не проходили. Вирішили сім статей, у яких ішлося про «жіноче питання», про сорокагодинний робочий тиждень, повернути на доопрацювання.

Так і не дійшовши згоди в цілому щодо першого питання порядку денного, парламент заслухав інформацію заступника голови Державного комітету УРСР по економіці О. Ємельянова про проект Закону про оренду. Виріше, про два альтернативних закони — урядовий і Комісії з економічної реформи і управління народним господарством, автором якого є депутат І. Герц. Вирішили доручити уряду доопрацювати альтернативний проект в тим, щоб винести на сесію один варіант.

Наприкінці вечірнього засідання Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук інформував депутатів про свою поїздку до Швейцарії на Світовий економічний форум, де разом з іншими розглядалися проблеми інтеграції радянської економіки у світову ринкову систему. Заступник Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньов розповів про міжреспубліканську конференцію парламентів і урядів, місцевих Рад, великих підприємств Росії і України, головне завдання якої — виробити механізм взаємодії народногосподарських комплексів двох республік.

Леонід БРОВЧЕНКО.

ДАЙТЕ ХОДУ ПАРОПЛАВУ

Останнім часом наш парламентський корабель набрав такого ходу, про який раніше хіба що тільки мріялося. Буквально за один тиждень вдалося прийняти надзвичайно складні й вкрай необхідні економічні законопроекти, прослухати й обговорити доповідь Голови Ради Міністрів УРСР В. Фокіна про соціально-економічне становище в республіці та соціальний захист населення при переході на ринкові відносини, детально зупинитися на чорнобильській проблемі.

І що приємно, депутати ніби забули, хто до якої групи належить, які інтереси відстоює. Для них був єдиний інтерес — нинішнє й майбутнє українського народу. При такій тісній і дружній праці всіх народних обранців і тому високому темпі, якого, нарешті, вдалося сягнути, здавалось, уже ніщо не зашкодить депутатам іти далі обраним курсом.

І раптом парламентський корабель не те щоб торкнувся мілини, але все-таки дещо пригальмував, зачепившись за таке собі невинне, на перший погляд, питання, як порядок денний, організацію і висвітлення засобами масової інформації подальшої роботи сесії.

З одного боку, зрозуміло, що кожен депутат має власні накази своїх виборців і саме його питання йому здається найважливішим. Справді, не треба зайвих слів, аби доводити, що все, що стосується створення Кримської автономної Радянської Соціалістичної Республіки не терпить відкладання. Як і прийняття закону про оподаткування, без якого підприємства республіки не можуть існувати, тим більше, що союзний уряд, укази Президента прямо притискують їх за горло. Але ж і інші питання, запропоновані Президією Верховної Ради УРСР, не менш важливі! Як ще раз нагадав присутнім керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР депутат М. Хоменко, третій сесії належить прийняти сорок законів, розглянути понад двадцять проектів постанов, що всього становить понад шістдесят питань. До проекту порядку денного на прохання великої групи депутатів, повідомив М. Хоменко, додатково включено питання про екологічне становище Донбасу та Придніпров'я, роботу Ради Міністрів УРСР над вимогою закону про пріоритетний розвиток села. Будуть розглянуті загальні засади зовнішньополітичної діяльності, проект Закону про сільськогосподарські корпорації.

На сесії будуть розглянуті висновки Держарбітражу, Міністерства юстиції та Держекономіки щодо націоналізації майна КПРС та ВЛКСМ, слухатиметься питання про хід підготовки проекту нової Конституції УРСР та інші.

Отже, висновок один: треба берегти кожну хвилину робочого часу, не витрачати його на суперечки, які можна розв'язати, як кажуть, у робочому порядку, інакше просто фізично депутатам не в силі справитись з таким обсягом роботи.

І все ж депутати цього разу не змогли справитись з своїми емоціями, і дискусія розпалилася на цілих дві години.

Депутатові Ф. Панасюку здалося, що в Президії Верховної Ради України склалися якісь напружені стосунки між керівництвом і окремими членами Президії, отже, мовляв, з цим треба розібратися на якомусь закритому засіданні. С. Пушик зажадав термінового розгляду ситуації, що склалася у видавництвах республіки із забезпеченням паперу. Л. Скорик запропонувала у першу чергу розглянути закон про громадянство.

Уточнення до порядку денного сипалися не тільки у формі пропозицій, а й у фундаментальних виступах.

Але якщо дискусія навколо визначення першочерговості розгляду питань носила більш-менш врівноважений характер, то все, що стосувалося порядку висвітлення сесії засобами масової інформації, носило характер вибуху. Пропозицію про скорочення прямих телетрансляцій із сесійного залу Верховної Ради УРСР окремі депутати сприйняли як спробу ущемити демократію. А в таких питаннях, мовляв, нам треба бути пильними. Дарма, що розсудливіші народні обранці згоджувалися з точкою зору Президії Верховної Ради в тому, що далеко не всі засідання потребують прямого відображення на екрані, оскільки за характером вони надто нудні й одноманітні. Найбільш емоційна частина парламенту наполягала на своєму: дайош повну трансляцію і край.

Слушним був виступ депутата з Полтавщини В. Степенка, який зауважив, що коли ми прагнемо чесно служити народу, то починати треба з порядку у самому залі — від реєстрації (а за цим стоїть, як хто виконує свої прямі обов'язки) і до відповідальності за реалізацію прийнятих законопроектів, бо вони часто лишаються лише на папері. Навіщо ж тоді приймати, сказав В. Степенко, хороші й потрібні закони, які в наших умовах не перестають у дію?

А взагалі мені, і мабуть, не тільки мені одному, дивно, що питання про порядок денний, організацію і порядок висвітлення слухається через півтора місяця, як почалася сесія...

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ, парламентський оглядач.

У НАС Є СТАБІЛЬНІСТЬ

Голова Верховної Ради Української РСР Л. Кравчук на прес-конференції для радянських та зарубіжних журналістів підкреслив, що впродовж його перебування у Швейцарії часто порушувалось питання про загальнополітичну ситуацію на Україні. Це не випадково, оскільки всі майбутні контакти на державному рівні повинні мати міцне підгрунтя. Л. Кравчук сказав, що Україна сьогодні має досить надійну політичну стабільність і може давати певні гарантії щодо розвитку ділових зв'язків із зарубіжними партнерами. Очевидно, в республіку незабаром приїде група експертів, які аналізуватимуть економічну, політичну і духовну атмосферу. Разом з тим зарубіжні спеціалісти бажають переконатись, що ресурсні запаси, інфраструктура господарства, потенціал кадрів України відповідають міжнародним вимогам.

Правовою основою майбутнього співробітництва стане Закон Української РСР «Про зовнішньоекономічну діяльність», який планується розглянути на третій сесії Верховної Ради УРСР.

Зарубіжну громадськість, зокрема багатьох представників ділового світу, цікавила ситуація, яка склалася на Україні після чорнобильської катастрофи. Голова Верховної Ради УРСР повідомив, що вже понад 200 мільярдів карбованців витрачено на ліквідацію наслідків аварії. Ще зараз на уражених територіях проживає багато людей, зокрема 350 тисяч дітей. На пропозиції, якої саме допомоги потребує республіка, Л. Кравчук відповів:

— Нам не потрібен одяг з чужих плечей і ліки, які втратили свою властивість. Найкраще — чек, а наше Міністерство охорони здоров'я закупить усе, що треба. Без популістських заяв.

Слід зазначити, що під час перебування Голови Верховної Ради УРСР у Швейцарії надійшло багато пропозицій на сотні мільйонів доларів.

За рубежем немало цікавились повідомленням про те, що на Україні виявлено поклади золота. За попередніми розрахунками, як сказав Л. Кравчук, їх достатньо, щоб увійти в клуб золотовидобувних країн. Це дасть можливість мати власну тверду грошову систему, грошову одиницю. Це допоможе будувати зовнішньоекономічні зв'язки на міцній основі і розв'яже питання з валютою.

— Я зустрічався в Женеві з керівниками майже всіх міжнародних організацій. Україну поважають, ставляться як до європейської держави і хотіли б бачити її вільною, демократичною. Для цього вони готові допомагати нам у вирішенні економічних проблем, — наголосив Голова Верховної Ради УРСР.

Звичайно, міжнародні зв'язки можуть здійснюватись, коли суверенітет України буде не паперовим, а реальним. І в цьому плані гостро стояло питання про Союзний договір і референдум.

— Я проти такого Союзу, який є сьогодні, коли заступник Голови Ради Міністрів СРСР може відмінити постанову Верховної Ради республіки. Кожна республіка визначає своє власне право щодо свого нинішнього і майбутнього. Для цього насамперед треба гранично чітко розмежувати повноваження між Центром і республіками, щоб тут не виникало ніяких сумнівів. Я згоден з тим, що треба розвивати всі стосунки і всі зв'язки, які склалися в Союзі. Але їх треба будувати на нових принципах. Ми делегуємо певні повноваження в Центр, і лише в цих межах він може розпоряджатися. В усьому іншому республіка повністю самостійна. Я за Союз суверенних держав, — підкреслив Л. Кравчук.

Ставлення народів країни до Союзу може бути виявлене шляхом референдуму. Але проводити його треба розумно, щоб він справді відображав прагнення і настрої людей. До речі, сказав Л. Кравчук, ми домовились з парламентаріями Швейцарії, де досить великий досвід проведення референдумів, що найближчим часом делегація Верховної Ради України здійснить поїздку до цієї країни і вивчить характер, порядок і організацію таких заходів.

У ході прес-конференції порушувалось питання про створення вільних економічних зон, зокрема на Закарпатті. У відповіді було зазначено, що для цього потрібно мати належні правові і економічні умови. Західні бізнесмени не сприймають загальних заяв, вони хочуть мати певні гарантії і діяти на підставі Закону. Закарпаття подало документи до Ради Міністрів УРСР, і це питання буде розглядатись.

Особливу увагу Л. Кравчук звернув на міжнаціональні стосунки в республіці. Він сказав, що в республіці не може бути ніякої дискримінації стосовно представників будь-якого народу. Треба будувати державу з рівними можливостями для всіх людей і рівною відповідальністю перед правовими актами. Голова Верховної Ради УРСР наголосив, що відкидає можливість утворення будь-якого Комітету, який прагнув би взяти на себе владні функції. Є законний парламент, обраний народом, і лише він може здійснювати всю повноту влади в республіці. Заміна його може відбуватись лише шляхом нових виборів.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
Анатолій ФЕДОРІВ.

СЦЕНАРІЙ ЩЕ ПИШЕТЬСЯ

Нове в Радах

Я человек не новый!
Что скрывать?
Остался в прошлом я одной
ногою,
Стремясь догнать стальную
рать,
Скольжу и падаю другою.
(С. Есенин).

Цим епіграфом я хотів би підтвердити стару, як світ, істину, що у минуле повернутися неможливо. Але чіпляючись за пройдешнє, можна, уподібнившись до єсенінського ліричного героя, просто-напросто розчахнутися. Та й третій закон гегелівської діалектики (заперечення заперечення) нам твердить: розвиток суспільства йде по спіралі, тому він ніколи не може двічі перетнути одну й ту ж саму точку.

Отож, призабувши такі абеткові істини, керівництво Бердичівської районної Ради народних депутатів (вважай райком Компартії України, оскільки вплив його на райраду неподільний) породило і затвердило на черговій сесії такий документ, який надіслало на розгляд колегам-депутатам з Бердичівської міськради: «Звільнити т. Яцюка Петра Сидоровича з посади редактора газети «Радянський шлях», у зв'язку з досягненням пенсійного віку, при наявності права про повну пенсію по старості (п. 1 ст. 40 КЗП УРСР)...

3. Запропонувати як спільним засновникам розглянути дане питання:

3.1. Міській Раді народних депутатів на черговій сесії;

3.2. Міськкому і районному комітетам партії на своїх пленумах».

Уже з цього рішення зрозуміло, що газета «Радянський шлях» має чотирьох офіційних засновників. Але фактично «Радянський шлях» на сьогодні — самостійне видання. Адже й досі не підписана угода між редакцією і співзасновниками. І колектив сам турбується про папір, тиражування газети, про соціальний захист своїх працівників, тобто про все, що згідно з Законом про пресу і повинен робити засновник.

Будь-якій людині, втягнутій у карусель сьогоднішнього політичного життя, навіть без пояснень зрозуміло, що натяки на пенсійний вік редактора — це бажання приборкати «свою» газету, яка на повені гласності та плюралізму відхилилася від традиційного чітко визначеного ідеологічного русла.

І в цьому неважко переконатися, якщо пролистати підшивки газети за півтора-два останніх роки. Публікації під рубриками «Людина і соціальна справедливість», «Гласно про гласне», «Не обійдемо милосердям», «Орендарі», «Читач продовжує розмову», «Листи з коментарями» та інші свідчать про щире бажання творчого колективу редакції газети стати на шлях істинної об'єктивності, пошуку справжнього контакту з читачем, якого газета небезпідставно вважає своїм головним засновником.

Безсумнівно, привернули загальну увагу відверті публікації за спогадами очевидців про сваволля сталінщини, що об'єднувалися рубрикою «Біль пам'яті». Крім того, редакція активно включилася у пошук місцевих поховань жертв НКВС. Саме й завдяки цьому з'явилася ще одна братська могила в Бердичеві на околиці старого єврейського кладовища, освячена священиками православної церкви, костьолу та синагоги.

Активно включилася газета й у відродження української мови, культури, національних традицій і свят, у повернення народові його історичної пам'яті. Публікувалося чимало матеріалів до 500-річчя Запорозької Січі. Нині читачам, особливо вчителям, запропонована рубрика «Літературне краєзнавство».

Але ж всі ті новації у міськрайонці відбувалися й відбуваються з власної ініціативи редактора й творчого колективу, а не завдяки «указуючому персту». Тим більше, нерідко всупереч йому. Адже, скажіть на милість, якому високому керівництву сподобається фото кози на фоні сільського довгобуду з відповідними коментарями, або публікація колективного листа сільчан, які стали на захист директора школи, рухівця за переконаннями... Ох, і не злічити всіх невдоволень райкому, спричинених «вільними» публікаціями «Радянського шляху»! Єдине, про що в райкомі постійно не могли згадати, це про можливість чи зустрітися з редакційним колективом, чи викласти власну позицію в переконливій статті до «своєї» міськрайонки. Та не топталася стежка від райкому до редакції. І не могла топтатися, бо не в звичці райкомівців переконувати — їм більше до снаги командувати. І якщо в первинних парторганізаціях колгоспів і райраді такий стиль поки не зустрічає перешкод, то на редакцію «Радянського шляху» він уже не діє.

Не подіяв також і на депутатів Бердичівської міськради. Їх небезпідставно здивувало, що звільняють з роботи редактора газети, яка у нелегкий для періодики час завойовує читацький інтерес — тираж із 23 збільшився до 26 тисяч примірників. Отож, після бурхливого обговорення сесія міськради одноголосно прийняла рішення, запропоноване народним депутатом України, головою міськвиконкому О. Хилюком. «1. Прийняти до відома звернення сесії Бердичівської районної Ради. 2. Не погодитися з її рішенням про звільнення з роботи редактора газети «Радянський шлях» П. Яцюка...».

Звичайно, в нинішній атмосфері суцільної непоступливості говорити про завершення цієї справи в стилі кіношного «хеппі енду» не доводиться. Сценарій остаточної розправи з непокірним редактором та його творчим колективом ще пишеться. Райком готується до чергового пленуму, для чого замовив у республіканській Вищій партійній школі рецензії на міськрайонку. А наївні депутати міської Ради трохи поспішили із щирими поздоровленнями на адресу П. Яцюка, тому що у протоколі сесії другий пункт їх одноголосного рішення чомусь зазвучав зовсім по-іншому: «Постійній комісії з питань гласності, прав, свобод і звернень громадян (т. Юрковський Є. С.) докладніше вивчити питання про редактора газети «Радянський шлях», спробувати віднайти консенсусне рішення з районною Радою народних депутатів і свої пропозиції з цього питання винести на чергову сесію міської Ради народних депутатів». Отже, чотириденне вимотування нервів у редактора Бердичівської міськрайонки на двох сесіях Рад має повторитися.

Анатолій КОНДРАТЮК,
відповідальний секретар Бердичівської міськрайгазети «Радянський шлях», член КПРС.
Бердичів,
Житомирська область.

Хто є хто

ГОЛОСУЮ ТАК, ЯК ХОЧУ

ІЗМАЛКОВ Валерій Миколайович, Шевченківський виборчий округ № 185 м. Запоріжжя, 1955 року народження, росіянин, член КПРС. Закінчив Військово-політичну академію ім. В. І. Леніна, офіцер-політпрацівник, підполковник. Секретар Комісії Верховної Ради УРСР у справах ветеранів, пенсіонерів, інвалідів, репресованих, малозабезпечених і воїнів-інтернаціоналістів.

— Як служилося народному депутатові УРСР, підполковнику Ізмалкову?

— Служив у восьми місцях, квартири власної не маю і за 19 років служби не мав. Депутатом обраний у звичайному міському виборчому окрузі.

— Тобто, ви вважаєте своє обрання у такому окрузі підтвердженням тези, що народ і армія єдині?

— Вважаю себе делегованим у парламент від цивільного населення. Серед моїх виборців військових — 10 відсотків. А суперники мої були серйозними — заступник завідуючого відділом ЦК КПУ, представники Руху, комсомолу тощо. На мою ж користь, вважаю, була думка виборців, що в армії такі якості, як честь, обов'язок, сумлінність, культивуються краще, аніж в інших структурах. Тому й отримав додатковий кредит довіри.

— Але ж ви людина військова, а значить, у лабетах субординації. Якщо вищий начальник накаже, що робитимете?

— О, це найуживаніше запитання до мене... Діятиму згідно зі своїми переконаннями. Але ще хочу зазначити, що, на мій подив, жодної спроби тиску на мене в парламенті не було. Я належу до групи «Демократичний центр» і голосую так, як хочу.

— Сьогодні багато говорять про можливість військового перевороту. Товаришу підполковник, чи є в середовищі радянських військових «чорні полковники»?

— Для того щоб здійснити військовий переворот, не досить мати реакційних генералів чи полковників. Генерали самі танки не поведуть — треба мати солдатів, які хочуть перевороту, молодших, середніх офіцерів, яким він необхідний. А вся система навчання особового складу у військах не передбачає підготовки до перевороту. Я глибоко сумніваюся в словах Мартиросяна, що готується переворот військовими...

— Особисто ви щось робите, щоб не було чуток про переворот?

— Виступаю з пропозиціями про розширення співробітництва республіканських органів управління з військовими. Я пропоную, щоб до складу військової ради всіх округів цивільний член військради (такий є в кожному окрузі) призначався Верховною Радою з числа депутатів. От вони й будуть у курсі всіх справ, а через них — і Верховна Рада, народ. І не буде ніяких непорозумінь. Таких, як, наприклад, з танками під Києвом напередодні 7 листопада 1990 року. Вони справді там були. І минулого року, і позаминулого, і не виключено, що будуть і в цьому році, бо в цей час відбувається планова перевірка готовності техніки. От про це й треба було сказати людям.

— Якби ви не були військовим, ким би хотіли бути?

— Я себе не уявляю невійськовим — скільки себе пам'ятаю, хотів бути солдатом, офіцером.

— А хобі у вас є?

— Яке там хобі?.. Часу не вистачає. Але я дуже люблю майструвати, власними руками щось зробити. Для себе, для сім'ї, навіть для солдатських казарм майстрував. Люблю автомобілі. Улюблений художник — Глазунов. Коли був молодшим, любив читати вірші Асадова, Геворга Еміна, Лермонтова...

— Не писали?..

— Сам — ніколи.

— А як вам вдається досягти «консенсусу» в сім'ї?

— Я одружений вже 13 років, сину — одинадцять, дочці — чотири роки, живемо в чужій квартирі серед ящиків... А «консенсус» досягається, на жаль, дуже просто: дружина займається всіма домашніми справами, а я приходжу пізно і на все готове, як гість. А під час сесії взагалі з'являюся раз на тиждень. На щастя, дружина моя все розуміє...

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Милосердя

ЩЕДРИЙ «ЦВЕТЕНЬ»

Ще й року не минуло, як у Дніпропетровську створено науково-виробниче акціонерне об'єднання зі старовинним, мабуть, ще праслов'янським словом у назві — «Цветень». Напрям його діяльності — вирішення наукових і практичних завдань у бджільництві, розвиток перспективних галузей, з ним пов'язаних, зокрема медичної — апітерапії. Одержано перші прибутки, частину яких підприємство вирішило використати з благодійною метою. В Дніпропетровську є дитбудинок № 6, у якому мешкають діти-сироти дошкільного віку. Йому й переказав «Цветень» сорок тисяч карбованців.

Такої суми добровільних пожертвувань ми ще не одержували, — сказала директор дитбудинку Н. Хавтуріна. Це попри те, що будинок має постійних шефів. На пожертвувані гроші вже ремонтують приміщення, переобладнують спортивний зал. Збираються побудувати літній басейн, закупити одяг для малюків, взуття.

Крім допомоги дитбудинкові, колектив об'єднання «Цветень» перерахував Держстраху десять тисяч карбованців на страхування дітей-сиріт до їхнього повноліття.

Борис НЕВІНЧАНИЙ.
Дніпропетровськ.

Знай наших

ПОДАРУНКОМ НА ПОДАРУНОК

Незвичайний різдвяний подарунок одержала сім'я комбайнера колгоспу імені Леніна Чутівського району М. С. Солошенка — іменну посилку з Німеччини. У посилці — цукор, борошно, крупи, вермішель, пряники, плавлений сир. Микола Савич пригадав, як років зо два тому в господарстві побувала делегація з ФРН. Прощаючись, обмінялись адресами з перекладачем, німецькою вчителькою Марією.

Обійтися без подарунка Солошенко міг би: торік заробив у колгоспі понад 5 тонн зерна, кілька центнерів цукру, тримає вдома корову з телям, поросят, різну птицю, має легкового автомобіля «Волга». **Вирішено у відповідь приготувати свій подарунок: кілька пляшок «Української з перцем», кілька коробок цукерок, кільце домашньої ковбаси, шматок сала, копченості власного приготування, полтавські сувеніри.**

Іван ГРИНЯ.
Полтавська область.

Виставки

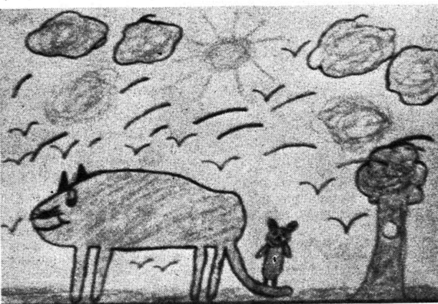
ОЧИМА АМЕРИКАНСЬКИХ ДІТЕЙ

У Київському громадсько - політичному та культурному центрі імені В. І. Леніна відкрито виставку «Малюнки американських дітей — подарунок радянським дітям, що постраждали від Чорнобильської АЕС». Десятки своїх робіт надіслали хлопчики й дівчатка з різних американських міст.

Можливо, вони ще не розуміють, яка біда спіткала їхніх ровесників. Але, як усі діти світу, вони малюють правдиво і щиро. Те, що бачать, так, як розуміють цей достоту різний світ.

Фото Ігоря ПЕТРОВА.

Бліц-інтерв'ю

ОСТРІВ ОПТИМІЗМУ

У наш час економічної нестабільності і похмурих прогнозів українські річковики — чи не єдині, хто дивиться в майбутнє спокійно. Вантажне й пасажирське сполучення з шістьма придунайськими країнами, радіонавігація, супутникове телебачення, швидкість, зручність, сервіс. І непогані прибутки. Що за цим? Коментує начальник Українського міжгалузевого державного об'єднання «Укррічфлот» Микола Антонович СЛАВОВ.

— 1990 рік був не з легких — дефіцит пального, перебої на залізниці. Як у цій ситуації очолюваний вами колектив завершив навігацію?

— Якщо одним словом — успішно. Державні плани по всіх напрямах колективи об'єднання виконали не менш як на 103 відсотки. Отже, повністю розрахувалися з державою. Більше того — 20 мільйонів надпланового прибутку залишили на потреби свого розвитку. Я розумію, що за процентними показниками «живі» досягнення побачити важко. Тому дозволю собі трохи «кольорових» цифр. У минулому році ми отримали 1000 квартир. По Києву ми випереджаємо інші міністерства в середньому років на п'ять. Остаточно вирішити проблему плануємо в 1997 році.

— А це реально?

— Поки що успішно просуваємося до мети... У тому ж минулому році придбали за валюту 130 легкових автомобілів для наших працівників. Плануємо закупити ще 200—250.

— Рік існує ваше акціонерне товариство. Як тут справи?

— Запитання в «яблучко»: саме підходить термін сплачувати перші дивіденди. І ми своїх акціонерів (власників акцій трудового колективу) не підведемо. Люди матимуть свої сім відсотків у карбованцях і три — у валюті. Як було обіцяно. Максимальна виплата валюти — 150 доларів, це на 10 тисяч карбованців, вкладених в акції.

— Географія перевезень українських річковиків розширюється. Ваші плани на навігацію 1991 року?

— Справді, річковиками нас можна вважати лише умовно. Судна об'єднання можна зустріти у портах Чорного, Середземного морів. Ми створюємо спільні підприємства з Туреччиною, Югославією. У стадії завершення договір про СП з фірмою «Транс-Босфор». Вони забезпечуватимуть нас клієнтурою, ми — перевозитимемо вантажі.

Теплохід «Г. Петровський» сьогодні працює під мальтійським прапором. Судно відпрацювало свій амортизаційний строк, і ми «відпустили» його заробляти валюту на ремонт.

По Дунаю ми вже дісталися до Австрії. Чекаємо завершення там гідротехнічних робіт — і нанесемо на карту ще й Німеччину.

— Європа, як відомо, вибаглива до сервісу...

— Так. Сучасний рівень обслуговування на пасажирському транспорті — головна умова для роботи на інолініях. Тому в цьому році ми почали будівництво нового судна для лінії Київ — Відень. Круїзний теплохід братиме на борт 160 пасажирів. А вартість цього плавучого пансіонату — 20 мільйонів доларів. Сервіс — над усе. Такий девіз транспортників.

Розмову вела Віта БРИДНЯ.

Тільки факт

ОБ'ЄДНАЄМОСЯ ДО БЕРЕЗНЯ

Свою позицію щодо березневого всесоюзного референдуму висловила Демократична партія України. Президія ДПУ закликає всі політичні партії та громадські організації, які виступають за державну незалежність України, об'єднати зусилля для узгоджених дій під час підготовки до референдуму і його проведення. Мета — захистити суверенітет республіки і відкинути великодержавний план «оновлення федерації».

Яким чином? Демократи пропонують створити комітет «Референдум — незалежна Україна», до якого партії та організації делегували б по одному представникові з ухвальним голосом. Ухвали приймаються за принципом повної згоди його членів.

Комітет, маючи свої кошти (внески партій та організацій), розповсюджуватиме затверджені ним документи, листівки, які мають бути позапартійного характеру.

Телевізор...

Великому ... Остапу Бенде... дуже не поща... ймали на кор... му. Немало... «комбінаторів... приємств, як... правом прямі... зарубіжними ... спіткала невд... пила за руку... ональна митн...

І все ж ... тись із зловж... несменів» від... вистачає сил... Адже в зону... ниці входять... областей Укр... кість учасник... номічної ді... зростає. Тіль... сьогодні... При такому... угледі... за... нями ... дно... гою для митн... ські оглядові... ні на 87 під... портерах ... Прямо на м... ларують това... транспортні ... на кордоні ... мують «зеле... но, швидко ...

Тільки, з... не тим орга... мам, які ста... народної спе... рік податкова... чила в доход... торговельної... «Винниківськ... бованців не... ного прибутк... ... вих... ряючи ново... менам, треба... За даними ... місії по зах... ринку зор... Львів... ринкових ф... дають облас... везено пона... тирадл, тис... телевізорів, ... свинини, по... коладних цу... цього льві... мийні засоб... льну гумку... ло на мило.

Г. ... к...

«Я ... ХО...

Можливо... жуть у зо... майбутньом... пацієнти не... ного закла... у Львов... неврологічн... обласної ... ваної лікар... перший у ... України ... центр для ... малятам, у... ільним пара...

— Звича... не можемо... — говорит... лікарні О. ... Але ж гол... чати. Зара... ванні пона... але з часом... ймати знач...

Через д... проведення... мітет само... звітувавши... «своїх» ор... користання...

З ініціа... комітету ... по телефон... ві.

спеціал... дент «Г...

...О ТАК, ЯК ХОЧУ

...айуживаніше
не... Діятиму
переконан-
...очу зазначи-
...одив, жодної
мене в пар-
. Я належу
мократичний
о так, як хо-

...багато гово-
...сть військо-
Товаришу
...є в середо-
військових
...ни»?

...щоб здійсни-
...еворот, не
...ацційних ге-
...овників. Ге-
...ати не пове-
...ати солдатів,
...евороту, мо-
офіцерів,
...дний. А вся
особового
...ах не перед-
до перево-
о сумніваю-
...тросяна, що
...орот військо-

...ви щось ро-

бите, щоб не було чуток про переворот?

— Виступаю з пропозиціями про розширення співробітництва республіканських органів управління з військовими. Я пропоную, щоб до складу військової ради всіх округів цивільний член військради (такий є в кожному окрузі) призначався Верховною Радою з числа депутатів. От вони й будуть у курсі всіх справ, а через них — і Верховна Рада, народ. І не буде ніяких непорозумінь. Таких, як, наприклад, з танками під Києвом напередодні 7 листопада 1990 року. Вони справді там були. І минулого року, і позаминулого, і не виключено, що будуть і в цьому році, бо в цей час відбувається планова перевірка готовності техніки. От про це й треба було сказати людям.

— **Якби ви не були військовим, ким би хотіли бути?**

— Я себе не уявляю невійськовим — скільки себе пам'ятаю, хотів бути солдатом, офіцером.

— **А хобі у вас є?**

— Яке там хобі?.. Часу не вистачає. Але я дуже люблю майструвати, власними руками щось зробити. Для себе, для сім'ї, навіть для солдатських казарм майстрував. Люблю автомобілі. Улюблений художник — Глазунов. Коли був молодшим, любив читати вірші Асадова, Геворга Еміна, Лермонтова...

— **Не писали?..**

— Сам — ніколи.

— **А як вам вдається досягти «консенсусу» в сім'ї?**

— Я одружений вже 13 років, сину — одинадцять, дочці — чотири роки, живемо в чужій квартирі серед ящиків... А «консенсус» досягається, на жаль, дуже просто: дружина займається всіма домашніми справами, а я приходжу пізно і на все готове, як гість. А під час сесії взагалі з'являюся раз на тиждень. На щастя, дружина моя все розуміє...

Вів бесіду спеціальний кореспондент «Голосу України» Володимир СКАЧКО.

Телевізор за гумку

Великому комбінаторові Остапу Бендеру, як відомо, дуже не пощастило: його піймали на кордоні на гарячому. Немало сьогоднішніх «комбінаторів» в особі підприємств, які користуються правом прямих зв'язків із зарубіжними партнерами, теж спіткала невдача — їх схопила за руку Львівська регіональна митниця.

І все ж ефективно боротись із зловживаннями «бізнесменів» від дефіциту їй не вистачає сил і можливостей. Адже в зону діяльності митниці входять п'ять західних областей України. А кількість учасників зовнішньоекономічної діяльності щороку зростає. Тільки на Львівщині сьогодні їх понад 400. При такому вантажообороті угледі... за всіма ...рушеннями ...дно. Доб... підмогою для митників є ...громадські оглядові комісії, створені на 87 підприємствах — експортерах своєї продукції. Прямо на місцях вони декларують товари, оформляють транспортні документи, а вже на кордоні ці вантажі отримують «зелене світло». Зручно, швидко і вигідно всім.

Тільки, звичайно, вигідно не тим організаціям і фірмам, які стали на шлях міжнародної спекуляції. Так, торік податкова інспекція вилучила в доход держави в агроторговельного підприємства «Винниківське» мільйон карбованців незаконно заробленого ...рибутку.

О...і виходить, ...довіряючи новоспеченим ...ізнесменам, треба бути насторожі. За даними надзвичайної комісії по захисту споживчого ринку ...зореної не...вно при Львів...му облви...комі, з ринкових фондів, що припадають області, за кордон вивезено понад 20 тисяч простирадл, тисяча кольорових телевізорів, понад 50 тонн свинини, понад 86 тонн шоколадних цукерок. А замість цього львів'яни придбали мийні засоби, помаду, жувальну гумку. Як кажуть, шило на мило...

Г. НЕКРАСОВА, кор. Укрінформ.

В ООН ТА ПАПІ РИМСЬКОМ...

Наша дійсність

До голови виконкому Вінницької обласної ... депутатів, народного депутата УРСР М. Ді... лист А. Андруха, який просив допомогти у ... тирного питання. Микола Анатолійович бу... Не піднімаючи голови, запропонував сісти. ... розповісти про мету свого візиту, як голов... категорично показав на двері.

Ця історія давня. Доля немилосердно поставилася до А. Андруха. В березні 1944-го потрапив під артобстріл, осколок влучив у праве око. За місяць — похоронка на батька. Від горя незабаром вмирає мати, лишаючи сиротами трьох малих дітей. Ледве вижили. Андрух у 1957-му закінчив Львівське культосвітнє училище, працював інспектором Теплицького райвідділу культури на Вінниччині, 9 років — комсомольським працівником. 1966-го наздогнало нове лихо: погіршення зору. Саме тоді гостро постала проблема хоч якогось, але окремого житла. Та надавати його ніхто не поспішав. Куди тільки не звертався А. Андрух — безрезультатно. Минали не місяці і роки — десятиліття. Ціла тека листів і відписок зібралася в Андруха: а квартири, як не було, так і немає.

Ось листування лише останніх років. Липень 1988 року. Черговий лист до облвиконкому. Звідти його, за давньою і випробуваною схемою, відфутболюють до Калінівського райвиконкому. Там теж поважають «традиції». Відповідь за підписом голови І. Кучая свідчить, що А. Андруха знайти не вдалося, а родичка, до якої він приїжджає в гості, відсутня.

Місяцем раніше обласний відділ охорони здоров'я сповістив автора листом... до ЦК КПУ про перевірку наведених фактів. Повертається на місце і послання до ВЦРПС. Вінницька обласна рада професійних спілок пояснила, що житло надається особам, які постійно прописані і проживають в даному населеному пункті та перебувають на квартирному обліку. (Яка вичерпна відповідь на 24 році листування?!).

Ще один лист, адресований облвиконкомові, передається на розгляд обласному відділу соціального забезпечення. Завідуючий відділом М. Слободянюк відповів: «Розглянули заяву,.. повідомляємо, що питання забезпечення житлом не входить в компетенцію обласного відділу соціального забезпечення. Облвиконкому повернуто заяву».

Липень 1990 року. Лист, адресований народному депутатові СРСР по Тульчинському виборчому округу № 409, члену Політбюро, секретареві ЦК КПРС, редактору газети «Правда» І. Фролову, знову надіслали обласному відділу соціального забезпечення. Відповідь за підписом знайомого вже нам М. Слободянюка свідчить, що питання забезпечення житлом вирішує місцева влада. Одержав А. Андрух і відповідь від тов. Фролова: «Питання розглянуто у Вінницькому облвиконкомі 5. 03. 90 р. Одержана відповідь за підписом заступника голови виконкому С. Гіренка, яку я вам висилаю». Однак саму відповідь чомусь забули покласти в конверт...

Звичайно, І. Фролову непросто зрозуміти ситуацію, в якій перебуває його виборець. Бо сам він 25 вересня 1989 року на сім'ю з трьох чоловік одержав чотирикімнатну квартиру, загальною площею 125,2 м², житловою — 75,8 м² («Аргументи і факти» № 44, листопад 1990 року).

А десь з рік тому надійшла відповідь з прокуратури УРСР. Йшлося в ній про те, що скарга розглянута (?!) і надіслана для перевірки і вжиття заходів до обласної прокуратури, про результа-

ти повідомл...
домляють. За...
ймальної Пре...
Ради СРСР: ...
правлена до ...
виконком». І ...
А коли до...
ди СРСР А...
втрете, і сам...
в своєму ли...
образились, і ...
галі не відпо...
ків «ходінн...
наш герой ...
кож до Верх...
публіки, ЦК ...
раїни, Вінни...
партії (де за...
лося чотири ...
газету «Із...
втомлюватим...
льшим перел...
раз прочитат...
публікації.
— Знаєте, ...
мрію на цьо...
питує співроз...
його наповни...
— Хочу пон...
кутку. А так...
ні — подітис...
доведеться ж...
залі. Якби ж...
Написав л...
на адресу ...
(МДС). З ни...
до голови ви...
цької обласн...
них депутатів ...
путата УРСР ...
кола Анатол...
клопотаний. ...
голови, запро...
Я показав й...
обласного туб...
Микола Анат...
лів навіть вз...
томість пові...
виконком та...
вирішує. Ос...
вав» справу ...
що прийшов...
рило Миколу ...
що він кате...

...ь»

...же ремонту-
переоблад-
зал. Зби-
...ати літній
одяг для

...дитбудин-
об'єднання
...ахував Держ-
тисяч карбо-
...ування дітей-
...

...НЧАНИЙ.
...ськ.

Знай наших

ПОДАРУНКОМ НА ПОДАРУНОК

Незвичайний різдвяний подарунок одержала сім'я комбайнера колгоспу імені Леніна Чутівського району М. С. Солошенка — іменну посилку з Німеччини. У посилці — цукор, борошно, крупи, вермішель, пряники, плавлений сир. Микола Савич пригадав, як років зо два тому в господарстві побувала делегація з ФРН. Прощаючись, обмінялись адресами з перекладачем, німецькою вчителькою Марією.

Обійтися без подарунка Солошенко міг би: торік заробив у колгоспі понад 5 тонн зерна, кілька центнерів цукру, тримає вдома корову з телям, поросят, різну птицю, має легкового автомобіля «Волга». Вирішено у відповідь приготувати свій подарунок: кілька пляшок «Української з перцем», кілька коробок цукерок, кільце домашньої ковбаси, шматок сала, копченості власного приготування, полтавські сувеніри.

Іван ГРИНЯ.
Полтавська область.

Бліц-інтерв'ю

...РІВ ОПТИМІЗМУ

...ономічної нестабільності і похмурих прогнозів ...ники — чи не єдині, хто дивиться в майбутнє ...не й пасажирське сполучення з шістьма при...аїнами, радіонавігація, супутникове телебачен... ...учність, сервіс. І непогані прибутки. Що за ...ачальник Українського міжгалузевого держав... «Укррічфлот» Микола Антонович СЛАВОВ.

...ув не з лег-
...ального, пе-
... Як у цій
...ваний вами
...шив навіга-

...им словом —
...ні плани по
...олективи об'-
... не менш
...отки. Отже,
...кувалися з
... того —
...надпланового
...на потре-
...ку. Я розу-
...нтними по-
...» досягнен-
...у. Тому до-
...«кольоро-
...инулому ро-
... 1000 квар-
...ми випереd-
...істерства в
...в на п'ять.
...ити пробле-
...1997 році.
...успішно про-

суваємось до мети... У тому ж минулому році придбали за валюту 130 легкових автомобілів для наших працівників. Плануємо закупити ще 200—250.

— **Рік існує ваше акціонерне товариство. Як тут справи?**

— Запитання в «яблучко»: саме підходить термін сплачувати перші дивіденди. І ми своїх акціонерів (власників акцій трудового колективу) не підведемо. Люди матимуть свої сім відсотків у карбованцях і три — у валюті. Як було обіцяно. Максимальна виплата валюти — 150 доларів, це на 10 тисяч карбованців, вкладених в акції.

— **Географія перевезень українських річковиків розширюється. Ваші плани на навігацію 1991 року?**

— Справді, річковиками нас можна вважати лише умовно. Судна об'єднання можна зустріти у портах Чорного, Середземного морів. Ми створюємо спільні підприємства з Туреччиною, Югославією. У стадії завершення договір про СП з фірмою «Транс-Босфор». Вони забезпечуватимуть нас клієнтурою, ми — перевозитимемо вантажі.

Теплохід «Г. Петровський» сьогодні працює під мальтійським прапором. Судно відпрацювало свій амортизаційний строк, і ми «відпустили» його заробляти валюту на ремонт.

По Дунаю ми вже дісталися до Австрії. Чекаємо завершення там гідротехнічних робіт — і нанесемо на карту ще й Німеччину.

— **Європа, як відомо, вибаглива до сервісу...**

— Так. Сучасний рівень обслуговування на пасажирському транспорті — головна умова для роботи на інолініях. Тому в цьому році ми почали будівництво нового судна для лінії Київ — Відень. Круїзний теплохід братиме на борт 160 пасажирів. А вартість цього плавучого пансіонату — 20 мільйонів доларів. Сервіс — над усе. Такий девіз транспортників.

Розмову вела Віта БРИДНЯ.

«Я БУДУ ХОДИТИ»

Можливо, такі слова зможуть у зовсім недалекому майбутньому сказати перші пацієнти незвичайного медичного закладу, який відкрився у Львові на базі психоневрологічного відділення обласної дитячої спеціалізованої лікарні. Тут створено перший у західному регіоні України реабілітаційний центр для подання допомоги малятам, ураженим церебральним паралічем.

— Звичайно, ми поки що не можемо допомогти всім, — говорить головний лікар лікарні О. В. Миднюк. — Але ж головне — це розпочати. Зараз у нас на лікуванні понад тридцять малят, але з часом ми зможемо приймати значно більше.

С. РОЖИН, кор. Укрінформ.

Новини з усієї України

ОГІРОЧКИ — НА-ГОРА!

ЛЬВІВ. Поки вирішується проблема постачання шахтарів, вони вирішили подбати про себе самі. Головний маркшейдер шахти № 10 «Великомостівська» Станіслав Петюренко взяв у оренду допоміжне господарство, що діяло при шахті — тваринницький та тепличний комплекси. Орендар уклав з керівництвом угоду й зобов'язався виробити цього року не менше тонни м'яса і трьох тонн овочів. Що ж, добувати дари землі — звична річ для шахтаря.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».

МОДЕРНІ «ЗЕМЛЯНКИ»

КРЕМЕНЧУК. У тресті «Укрнафтохімрембуд» пройшли випробування дослідні зразки автоматизованих установок по виготовленню терраблоків — нового будівельного матеріалу із звичайнісінької землі. Трест — колективний член асоціації по виготовленню будівельних матеріалів при Всесоюзному концерні «Конверсія», і перші зразки обладнання виготовлено на оборонних підприємствах країни. Технологія виготовлення нового матеріалу дуже проста: береться грунт і спресовується під величезним тиском у блоки розміром у дві цеглини. Хмарочосів з них, звичайно, не збудуєш, але для дво-, триповерхових індивідуальних будинків у самий раз.

— Маємо надію перші комфортабельні «землянки» спорудити в підшефному колгоспі «Червоний партизан» уже в цьому році, — поділився планами керуючий трестом А. В. Жердєв. — Крім того, у рамках асоціації налагодимо також випуск земляної черепиці, шлакоблоків, тротуарних плит тощо.

Г. ГРИГОРЧУК.

ЧИ БУДЕ ДРУГИЙ НОМЕР!

ОДЕСА. Молодь області уже близько двох місяців живе без своєї газети. Поганою чи хорошою була «Комсомольська іскра», але вона припинила своє існування. Через два місяці після реєстрації вийшов перший номер нової газети «Портофранко Одесса молодая». Досить екстравагантна назва, повний штат творчих і технічних працівни...
колишній сп...
му комсомол...
є. Нема ли...
щий номер в...
наступний —
прогнозувати...
кул. Тонна ...
вірними ціна...
3500 карбова...
ник редактор...
— оптиміст ...
бутнє газети...
рує...

Ігор ЧЕРЕ...

КНИГИ НЕ З... КОРДОНІВ

Ужгород. ...
надійшла нец...
ної Угорщини ...
вом «Карпати»...
кими колегам...
ду про спіль...
манітної худо...
спеціальної л...
нішній рік.
Спільно з...
«Корвіна» «К...
до друку фот...
значні пам'ят...
карпаття. Анс...
муться угор...
ською, росій...
ською мовам...

Сергій ...
журналіст...

ОБ'ЄДНАЄМОСЯ ДО БЕРЕЗНЯ

...щодо берез-
...референ-
... Демократич-
...ни. Президія
...ї політичні
...ські організа-
...зокрема за
...ть Украї-
...зусилля для
...ий час підго-

товки до референдуму і його проведення. Мета — захистити суверенітет республіки і відкинути великодержавний план «оновлення федерації».

Яким чином? Демократи пропонують створити комітет «Референдум — незалежна Україна», до якого партії та організації делегували б по одному представникові з ухвальним голосом. Ухвали приймаються за принципом повної згоди його членів.

Комітет, маючи свої кошти (внески партій та організацій), розповсюджуватиме затверджені ним документи, листівки, які мають бути позапартійного характеру.

Через десять днів після проведення референдуму комітет саморозпускається, відзвітувавши перед кожною із «своїх» організацій про використання коштів.

З ініціаторами створення комітету можна зв'язатись по телефону 268-76-97 у Києві.

Анатолій БЕНЬ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Голос України

за гумку

комбінаторові
у, як відомо,
стило: його пі-
оні на гарячо-
сьогоднішніх
в особі під-
користуються
зв'язків із
ртнерами, теж
ча — їх схо-
Львівська регі-
ція.

ективно боро-
ваннями «біз-
дефіциту їй не
можливостей.
іяльності мит-
п'ять західних
іні. А кіль-
зовнішньоеко-
ьності щороку
и на Львівщи-
х понад 400
вантажообороті
сіма орушен-
Доб ідмо-
ків громад-
комісії, створе-
ємствах — екс-
ої продукції.
цях вони дек-
и, оформлюють
кументи, а вже
вантажі отри-
світло». Зруч-
вигідно всім.
чайно, вигідно
заціям і фір-
на шляхах між-
уляції. Так, то-
інспекція вилу-
ержави в агро-
підприємства
» мільйон кар-
конно зароблe-

ить, дові-
ченим бізнес-
рути насторожі.
звичайної ко-
ту споживчого
ні не о не при
блвк комі, з
ів, що припа-
за кордон ви-
20 тисяч прос-
а кольорових
над 50 тонн
86 тонн шо-
ок. А замість
ни придбали
помаду, жува-
ок кажуть, ши-

КРАСОВА,
Укрінформ.

В ООН ТА ПАПІ РИМСЬКОМУ ЩЕ НЕ ПИСАВ

Наша дійсність

До голови виконкому Вінницької обласної Ради народних депутатів, народного депутата УРСР М. Дідика привів мене лист А. Андруха, який просив допомогти у вирішенні квартирного питання. Микола Анатолійович був заклопотаний. Не піднімаючи голови, запропонував сісти. Та не встиг я розповісти про мету свого візиту, як голова облвиконкому категорично показав на двері.

Ця історія давня. Доля немилосердно поставилася до А. Андруха. В березні 1944-го потрапив під артобстріл, осколок влучив у праве око. За місяць — похоронка на батька. Від горя незабаром вмирає мати, лишаючи сиротами трьох малих дітей. Ледве вижили. Андрух у 1957-му закінчив Львівське культосвітнє училище, працював інспектором Теплицького райвідділу культури на Вінниччині, 9 років — комсомольським працівником. 1966-гоназдогнало нове лихо: погіршення зору. Саме тоді гостро постала проблема хоч якогось, але окремого житла. Та надавати його ніхто не поспішав. Куди тільки не звертався А. Андрух — безрезультатно. Минали не місяці і роки — десятиліття. Ціла тека листів і відписок зібралася в Андруха: а квартири, як не було, так і немає.

Ось листування лише останніх років. Липень 1988 року. Черговий лист до облвиконкому. Звідти його, за давньою і випробуваною схемою, відфутболюють до Калинівського райвиконкому. Там теж поважають «традиції». Відповідь за підписом голови І. Кучая свідчить, що А. Андруха знайти не вдалося, а родичка, до якої він приїжджає в гості, відсутня.

Місяцем раніше обласний відділ охорони здоров'я сповістив автора листом... до ЦК КПУ про перевірку наведених фактів. Повертається на місце і послання до ВЦРПС. Вінницька обласна рада професійних спілок пояснила, що житло надається особам, які постійно прописані і проживають в даному населеному пункті та перебувають на квартирному обліку. (Яка вичерпна відповідь на 24 році листування?!).

Ще один лист, адресований облвиконкомові, передається на розгляд обласному відділу соціального забезпечення. Завідуючий відділом М. Слободянюк відповів: «Розглянули заяву,.. повідомляємо, що питання забезпечення житлом не входить в компетенцію обласного відділу соціального забезпечення. Облвиконкому повернуто заяву».

Липень 1990 року. Лист, адресований народному депутатові СРСР по Тульчинському виборчому округу № 409, члену Політбюро, секретареві ЦК КПРС, редактору газети «Правда» І. Фролову, знову надісланий обласному відділу соціального забезпечення. Відповідь за підписом знайомого вже нам М. Слободянюка свідчить, що питання забезпечення житлом вирішує місцева влада. Одержав А. Андрух і відповідь від тов. Фролова: «Питання розглянуто у Вінницькому облвиконкомі 5. 03. 90 р. Одержана відповідь за підписом заступника голови виконкому С. Гіренка, яку я вам висилаю». Однак саму відповідь чомусь забули покласти в конверт...

Звичайно, І. Фролову непросто зрозуміти ситуацію, в якій перебуває його виборець. Бо сам він 25 вересня 1989 року на сім'ю з трьох чоловік одержав чотирикімнатну квартиру, загальною площею 125,2 м², житловою — 75,8 м² («Аргументи і факти» № 44, листопад 1990 року).

А десь з рік тому надійшла відповідь з прокуратури УРСР. Йшлося в ній про те, що скарга розглянута (?!) і надіслана для перевірки і вжиття заходів до обласної прокуратури, про результати повідомлять. Досі повідомляють. Зате є лист з Приймальної Президії Верховної Ради СРСР: «Ваша заява направлена для розгляду в облвиконком». І все.

А коли до Верховної Ради СРСР Андрух написав втретє, і саме це підкреслив в своєму листі, там, мабуть, образились, й вирішили взагалі не відповідати. За 25 років «ходіння по муках» наш герой звертався також до Верховної Ради республіки, ЦК Компартії України, Вінницького обкому партії (де за цей час змінилося чотири «перших»), в газету «Известия»... Не втомлюватиму читачів подальшим переліком. Прошу лише раз прочитати заголовок цієї публікації.

— Знаєте, про що я мрію на цьому світі? — запитує співрозмовник, і очі його наповнюються слізьми. — Хочу померти в своєму кутку. А так вийду з лікарні — подітися нікуди. Знову доведеться ночувати на вокзалі. Якби ж то не зима...

Написав листа Андрух і на адресу ЦК ЛКСМУ (МДС). З ним я і прийшов до голови виконкому Вінницької обласної Ради народних депутатів, народного депутата УРСР М. Дідика. Микола Анатолійович був заклопотаний. Не піднімаючи голови, запропонував сісти. Я показав йому довідку з обласного тубдиспансеру, яку Микола Анатолійович не зволів навіть взяти до рук. Натомість повідомив, що облвиконком таких питань не вирішує. Остаточно «зіпсував» справу диктофон. Те, що прийшов, настільки обурило Миколу Анатолійовича, що він категорично показав мені на двері. На тому і розійшлися...

Хто ж тоді може вирішити це питання? Між тим ситуація ускладнюється. Бо, як виявилось, тепер А. Андрух на квартирному обліку взагалі не перебуває. Останнє його місце роботи — Вінницький електротехнічний завод. Там був прописаний у гуртожитку. Але за станом здоров'я не зміг працювати, тож і з гуртожитку виселили. Бажаючих жити з хворою на туберкульоз людиною не знайшлося.

Був період у житті Андруха, коли від безнадії почав пити. Тут же, звісно, причепили відповідний ярлик. І як легко стало відписуватися! Мені доводилося читати ці офіційні відповіді, де «красномовним» фактом оперували роки. Головний лікар Козятинського райтубдиспансеру добре знає свого пацієнта, чи не найкраще. Він дуже гарної думки про Андруха, але нею чомусь ніхто не зацікавився.

Не закликаю порушувати законів. Однак існують же поняття правил і винятків з них. Невже й надалі важкохвора людина буде зайвою для нашого суспільства?

Недавно одержав листа від Андруха. Пише, що знову лікується в тубдиспансері. Здоров'я погіршилось. Потрібних ліків бракує. І далі: «Можливо це і краще. А то підлікують і випишуть. А куди подітися? Чи поїхати до Москви, там правди шукати?..». Закінчується лист словами, які моторошно читати. Тільки доведена до відчаю людина може так написати: «Хіба це життя? Ні! Краще облити бензином бюрократів, до яких звертався, а потім себе і спалити. Можливо, хоч такою ціною привернути увагу до існуючої несправедливості».

Володимир ТАРАСЕНКО,
відповідальний організатор ЦК ЛКСМУ (МДС) по Вінницькій області.

Традиції

ДОБРЕ «ЗАБУТЕ» СТАРЕ

Секретаріат Руху закликав усіх громадян і трудові колективи України взяти участь 20 квітня у всенародній толоці «Милосердя», а зароблені гроші перераховувати виключно малозабезпеченим, пенсіонерам, інвалідам, багатодітним родинам. Падіння активності на суботниках є закономірним, бо традиція їх штучно створена. Толока ж — давня, самодіяльна і тому природна.

Рух-інформ.

ПОГОДА

13—14 лютого на Україні очікується невеликі опади у вигляді мокрого снігу та дощу, тумани, слабка ожеледь.

На Київщині будуть невеликі опади, туман, ожеледь, вітер південний, 7—12 метрів на секунду. Температура повітря від 3 морозу до 2 градусів тепла.

БУДУ
ИТИ!»

аки слова змо-
недалекому
казати перші
чайного медич-
який відкрив-
на базі психо-
відділення
чої спеціалізо-
Тут створено
дному регіоні
еабілітаційний
яння допомоги
еним церебра-

, ми поки що
омогти всім,
овний лікар
Миднюк. —
— це розпо-
нас на ліку-
идцять малят,
зможемо при-

С. РОЖИН,
Укрінформ.

днів після
ерендуму ко-
ускається, від-
вед кожною із
зацій про ви-
ів.
ими створення
звертатись
3-76-97 у Киє-

олій БЕНЬ,
кореспон-
України».

Новини з усієї України

ОГІРОЧКИ — НА-ГОРА!

ЛЬВІВ. Поки вирішується проблема постачання шахтарів, вони вирішили подбати про себе самі. Головний маркшейдер шахти № 10 «Великомостівська» Станіслав Петюренко взяв у оренду допоміжне господарство, що діяло при шахті — тваринницький та тепличний комплекси. Орендар уклав з керівництвом угоду й зобов'язався виробити цього року не менше тонни м'яса і трьох тонн овочів. Що ж, добувати дари землі — звична річ для шахтаря.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».

МОДЕРНІ «ЗЕМЛЯНКИ»

КРЕМЕНЧУК. У тресті «Укрнафтохімрембуд» пройшли випробування дослідні зразки автоматизованих установок по виготовленню терраблоків — нового будівельного матеріалу із звичайнісінької землі. Трест — колективний член асоціації по виготовленню будівельних матеріалів при Всесоюзному концерні «Конверсія», і перші зразки обладнання виготовлено на оборонних підприємствах країни. Технологія виготовлення нового матеріалу дуже проста: береться грунт і спресовується під величезним тиском у блоки розміром у дві цеглини. Хмарочосів з них, звичайно, не збудуєш, але для дво-, триповерхових індивідуальних будинків у самий раз.

— Маємо надію перші комфортабельні «землянки» спорудити в підшефному колгоспі «Червоний партизан» уже в цьому році, — поділився планами керуючий трестом А. В. Жердєв. — Крім того, у рамках асоціації налагодимо також випуск земляної черепиці, шлакоблоків, тротуарних плит тощо.

Г. ГРИГОРЧУК.

ЧИ БУДЕ ДРУГИЙ НОМЕР?

ОДЕСА. Молодь області уже близько двох місяців живе без своєї газети. Погано чи хорошою була «Комсомольська іскра», але вона припинила своє існування. Через два місяці після реєстрації вийшов перший номер нової газети «Портофранко Одесса молодая». Дещо екстравагантна назва, повний штат творчих і технічних працівників, редактор — колишній співробітник обкому комсомолу. Начебто все є. Нема лише паперу. Перший номер вийшов. Чи буде наступний — не наважиться прогнозувати найкращий оракул. Тонна паперу за договірними цінами в Одесі — 3500 карбованців. Та заступник редактора Аркадій Рибак — оптиміст і вірить у майбутнє газети. Блажен, хто вірує...

Ігор ЧЕРЕШИНСЬКИЙ.

КНИГИ НЕ ЗНАЮТЬ КОРДОНІВ

Ужгород. Приємна звістка надійшла нещодавно з сусідньої Угорщини. Між видавництвом «Карпати» та його угорськими колегами підписано угоду про спільне видання різноманітної художньої, наукової, спеціальної літератури на нинішній рік.

Спільно з видавництвом «Корвіна» «Карпати» готують до друку фотоальбом про визначні пам'ятки архітектури Закарпаття. Анотації друкуватимуться угорською, українською, російською та англійською мовами.

Сергій ВАСИЛЕНКО,
журналіст.

Знахідки

ВСЕ, ЯК У ГРЕЦІЇ, Є

на складі Корюківського госпрозрахункового підприємства громадського харчування. Це з'ясували під час рейду робітничі контролери Корюківки. А знайшли вони 50 тисяч пачок цигарок, 2 тонни цукерок, 1300 банок майонезу, 757 пляшок горілки, 609 — коньяку, кави, чай...

— Ми нічого не ховали. У нас все просто на складі лежить, — пояснила директор підприємства Г. Грозіна.

Чому ж не лежить на полицях магазинів? Бережуть для себе? В такому випадку треба мати апетит персонажа з казки Корнія Чуковського: «пудів п'ять чи шість — більше він не з'їсть, він же в нас маленький». Цікаво: хто цей ненажера?

Олександр ОСТЕРСЬКИЙ.
Чернігівська область.

Мал. Юрія ГОЛОВЧЕНКА.

Значно легше виростити чемпіона з того, хто не вміє плавати, ніж «поставити стиль» тому, хто плавав неправильно кілька десятків років. Усуспільнення власності у нашій країні було доведено до абсурду — майже суцільного одержавлення. Абсолютизм же, як відомо, може дати ефект протилежний бажаному. Так і сталося...

«НАЙМИТ» — ЗВУЧИТЬ ГОРДО

СУБ'ЄКТИВНІ РОЗДУМИ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ

ЯКЩО на початку перебудови знані в країні люди відводили на «тимчасові труднощі» 2—3 роки, а потім давали прогноз на піднесення, то сьогодні ніхто не може гарантувати, що через місяць, рік, два все буде значно краще.

Сьогодні однозначно лише одне: період економічних дискусій закінчився. Вибір зроблено — ринкова система господарювання. Це єдина альтернатива невиліковно хворій адміністративно-розподільчій системі. За цим вибором — світовий досвід.

Врешті-решт, треба ж колись переходити до практичних дій і оновлення економічних структур! Пустопорожні балачки, лакування фасаду народногосподарського комплексу результатів не дали. Хіба ж цього не видно по цинічному дефіциту!

Особисто я добре розумію, що значно легше виростити чемпіона з того, хто не вміє плавати, ніж «поставити стиль» тому, хто плаває неправильно. І плаває не рік і не два, а кілька десятків років.

Щоб ринок працював, щоб він був повноцінним, не урізаним, треба дати зелену вулицю свободі підприємництва, вільній конкуренції і приватизації. Закріпивши все це законодавчо, на якісно новій фінансовій і банківській основах.

Погодьтеся, якщо людина хоче прочитати абетку, то після літери «А» має йти «Б». Аналогічно і в економіці. Продекларувавши ринок, треба переходити до приватизації.

Мені можуть заперечити: свого часу марксизм оголосив приватну власність лихом і запропонував націоналізацію засобів виробництва як найсправедливіший спосіб подолання соціально-класового антагонізму.

Але ж ми на практиці спотворили тезу класиків. «Рівноправні» громадяни-пролетарі так і не стали власниками засобів виробництва. Усуспільнення власності було доведено до абсурду — майже суцільного одержавлення. Абсолютизм же, як відомо, може дати ефект протилежний бажаному. Так і сталося.

Більше того, роками методично й цілеспрямовано нам прищеплювали відразу до приватної власності, страх до підприємливості, усвідомлення щастя рівності у всенародних злиднях.

І зараз на кожному кроці можна зустріти «пропагандистів», які залякують людей приватизацією, експлуатацією людини людиною, безробіттям та іншими ідеологічними жупелами.

У НАС, як ніде у світі, перекручено зміст словосполучення «найманий робітник». Для більшої відрази навіть вживається синонім «наймит». Але скажіть, чи всі на селі, приміром, такі метикуваті, підприємливі, ділові, щоб стати фермерами? Мабуть, ні. І нічого страшного не буде, якщо той, хто має золоті руки й хист до праці, за високу платню наймається на роботу до фермера. Звичайно, уклавши відповідний договір: я володію своїми руками, а фермер — засобами виробництва. На боці наймита будуть профспілки, страхові компанії, держава з твердими, а не «як правило», законами, — тож усі розмови про експлуатацію — пересуди.

Весь цивілізований світ так живе. І ніхто не відчуває приниження. У США, наприклад, частка найманих робітників серед усіх зайнятих становить 92 відсотки. В інших високорозвинутих країнах Заходу ця цифра коливається від 70 до 90 відсотків.

Тож усім «просвітителям-пропагандистам», які залякують нас капіталізмом, хочеться сказати: люди добрі, схаменіться. Того класичного капіталізму, про який так багато говорили більшовики, сьогодні вже немає. У світі підприємництва давно відбулися радикальні зміни.

Більше того, досягнувши при класичному капіталізмові максимуму виробництва продукції, щоб якось і далі стимулювати виробництво товарів, на Заході почали застосовувати чисто соціалістичні методи. Нині, наприклад, зменшується кількість великих фірм і підприємств, які були особистою приватною власністю. Вони виявилися менш ефективними, ніж підприємства, власниками яких є робітники. Приватної власності у класичному значенні немає тепер ні в Швейцарії, ні у Франції, ні в Америці.

Між іншим, спробуйте запропонувати середньостатистичному «наймитові», скажімо, із Швеції переїхати на постійне проживання до СРСР — країни, де немає експлуатації людини людиною. Чи погодиться? Як приклад: моряки Чорноморського морського пароплавства за щастя вважають потрапити до екіпажу, який обслуговує судна під іноземним прапором. Та хіба тільки моряки марять отим іноземним наймитуванням...

ОДИН гострий на язик сатирик стверджує, що в нас абсолютний дефіцит усього, крім слів, закликів, гасел, обіцянок.

Справді, чого-чого, а словоблудства нам не позичати. І в цих вправах нерідко на біле можемо казати чорне, а на чорне — біле. Так і з приватизацією.

У всьому світі під приватною розуміють усю власність, крім державної. А це — і кооперативна, й акціонерна, й муніципальна... Отже, коли народний депутат УРСР В. Пилипчук на шпальтах «Голосу України» чи з трибуни сесії Верховної Ради УРСР обстоює тезу, що без приватної власності ринок неможливий, то не треба йому приписувати спробу реставрації капіталізму. Це ж саме іншими словами звучить так: за абсолютної монополії державної власності ринок неможливий. За монополії немає конкуренції, суперництва, а отже, й поступального руху. Монополія породжує застій.

Останнім часом противники приватної власності полюбляють апелювати до «Закону про кооперацію». Мовляв, хоча і прогресивний закон, який дає повну свободу підприємництва, але ж які збочення вийшли на практиці. Так буде і з приватною власністю.

Безперечно, в кооперативному русі ще не все гаразд. Це від того, що закон просто продекларували. Не більше. Його прийняли без кардинальної реформи економічної та фінансової структур, без паралельного закону про власність, без чітко продуманої системи оподаткування тощо. А тим самим змусили кооператорів шукати шляхи в обхід законів.

І замість того, щоб купити або взяти в оренду ферму, холодильник, автомобіль, кооператор йде з чорного ходу в державний магазин і купує тушу корови ціною 1 карбованець 90 копійок за кілограм і продає шашлики по 3 карбованці. Як на мене, все це — закономірно.

Тож треба пам'ятати: все нове в нашій економіці виростає зі старого, яке безнадійно хворе. Потрібен час, кваліфіковані лікарі й надійні методи лікування.

І потрібен розум. І зваженість. Вже зараз є «спеціалісти», які закликають до повної приватизації й тільки з нею пов'язують вихід із кризи, нормальне функціонування ринку. Відтак постає запитання: якщо свого часу ми здійснили... насильство над економікою, то чи варто здійснювати його знову, але у зворотному напрямку? Ефект буде аналогічним. Мабуть, все варто робити в розумних пропорціях і пам'ятати, що процес цей довгий і складний. У Англії, наприклад, щоб приватизувати кілька десятків держпідприємств, знадобилося майже десять років. А поляки після кількох років реформ лише зараз починають серйозно займатися приватизацією.

Як свідчить світовий досвід, приватизацію треба починати з нерентабельних, збиткових підприємств, які каменем висять на шиї суспільства. Треба якнайшвидше затикати ті дірки, звідки цебеніє народне добро. А державним підприємствам дати волю — реальну господарську самостійність. Ми чомусь забули про три «С» — самоуправління, самофінансування, самоокупність. Єдиний регулятор таких підприємств — податки й закони. Звичайно, для багатьох колективів цей стан буде перехідним. Згодом підприємства почнуть випускати акції, викуповувати колективом основні фонди. Але не всі й не скоро.

І НЕ треба боятися, що все закуплять «тіньовики». Це невиправданий страх. Хоча, враховуючи, що «тіньовики» мають великі гроші на руках, то повністю відкидати цей варіант не варто. Щоправда, це зовсім різні речі — складати гроші в панчоху й займатися відкритим бізнесом. Життя саме викине «невдах-тіньовиків» з орбіти чесного відкритого бізнесу.

До речі, підприємці, ділові люди, так само, як і талановиті художники, артисти, скрипалі, воєначальники, у нас генетично знищувалися. У всіх була одна і та сама крамола — вони виділялися з сірої маси. А системі це було не на руку. Так що зараз проблема скоріше не в тому, щоб не допустити до приватної власності «не тих людей», а знайти таланти, які захотіли б її взяти. Як на мене, то для талановитих дітей треба відкривати школи менеджерів, читати факультативні курси. На зразок фізико-математичних, біологічних чи спортивних шкіл. Готуємо ж ми футболістів з дитинства. То чому б так само не готувати спеціалістів для ділової сфери?

І, звичайно, коли вже стали на шлях приватизації, роздержавлення, то треба робити ще один сміливий крок — відкривати дорогу іноземному капіталові, забезпечити інтерес для зарубіжних партнерів. Замкнутість — це шлях у нікуди. Це шлях поступового агонізуючого відмирання суспільства.

Якщо в західного партнера з'явиться інтерес і він збудує свій діловий офіс з готелем і радоновою лікарнею у Миронівці чи Богуславі (саме з цих місць, приміром, родом його прабабуся), то хіба місцевим жителям від цього буде гірше? Він же не покладе до кишені цю споруду й не забере її назад.

Більше того, іноземні підприємства — це чудова школа ринкового господарювання, нових технологій, підприємливості.

АЛЕ все це може так і залишитися фантазією на папері, якщо не стабілізується соціально-політичне становище у країні. Селянин не візьме землю (а тим більше не купить), доки не пересвідчиться, що ніхто не відбере її назад. Міський житель не вкладе у якусь справу гроші, доки не переконається, що завтра з черговим указом Президента не зміняться закони. Іноземець не вкладе у справу ані шеляга, доки його пай не буде гарантованим від революційної експропріації.

Поки що жодному із головних персонажів ринку ніхто таких гарантій не дає...

Економічний оглядач «Голосу України». У 1976 році закінчив радіофізичний факультет Київського університету імені Т. Г. Шевченка. А перед цим — Республіканську фізико-математичну школу-інтернат. Працював інженером-технологом на заводі «Арсенал», служив в армії. У запасі дослужився до майора.

Потім з фізика перекваліфікувався на лірика — перейшов на журналістську роботу в редакцію газети «Київська правда». З 1986 року — старший кореспондент відділу економічної реформи газети «Радянська Україна». Встиг написати дві книги. Депутат Радянської районної Ради народних депутатів Києва.

Леонід БРОВЧЕНКО

ГОТУЄМОСЯ ДО БАНКРУТСТВА

Олексій Васильович Бесага, голова Ямпільської районної Ради народних депутатів, приїхав до Києва «шукати правди». І не просто, щоб журналістам пожалітися, побідкатися на тяжку долю, а привіз із собою звернення Рад народних депутатів трьох поліських районів Сумської області до парламенту України та уряду республіки. Не з доброго дива і не сьогодні виникли ті проблеми, що змусили три районні Ради звернутися до Верховної Ради республіки з проханням розглянути кричуще становище, в якому опинилися Середино-Будський, Шосткинський та Ямпільський райони.

— Наші злидні мають довгу історію, та у зовсім скрутному становищі ми опинилися після того, як затвердили знівельовані, одні для всіх зон України ціни на сільськогосподарську продукцію. Передбачаємо на три райони 13 мільйонів карбованців збитків: по Ямпільському — 4,5 мільйона карбованців, по Шосткінському — 6 мільйонів карбованців і 2,5 мільйона карбованців — по Середино-Будському району.

Умови господарювання у нас практично такі ж, як у сусідній Брянській області РРФСР, а закупівельні ціни в півтора-два рази нижчі. Від цього втрачаємо не тільки робочі руки — жителі наших районів «тікають» у господарства сусіднього Суземського району Брянської області, а ще й селянську продукцію: м'ясо, молоко, зерно — у нас вирощують, а продавати везуть туди, де дорожче платять.

— Зараз багато говорять про соціальне будівництво на селі, як нещодавно модною була теза про стирання відмінностей між містом і селом. Але ж при мільйонних збитках про яке будівництво може йти мова?

— Після переходу на госпрозрахунок за таких умов у нас соціальне будівництво припиниться взагалі. За які кошти будувати? Колодязя в селі не викопаєш, а нам тільки найближчим часом потрібно спорудити 14 шкіл. Інакше не буде де навчатися дітям.

До речі, в Росії ця робота планомірно ведеться вже давно. Більше того, у тому ж таки Суземському районі будує дороги Київський трест будівництва автомобільних шляхів. Уже декілька років працює. А нам якщо перевезти щось украй потрібне або щебеню дістати, то вже просимо «уклінно», та якось там домовляємось на «бартерній» основі...

— Олексію Васильовичу, що буде, коли Верховна Рада не прийме ваші пропозиції? Чи існує ще якийсь вихід із ситуації?

— Коли нічого не зміниться, то — банкрутство. Воно теж «модне» слово, але за цим долі 37 тисяч людей. Це ж бо край солдатських вдів! Після війни тут майже не лишилося чоловіків, що впадає у вічі навіть сьогодні.

Вихід із становища ми бачимо тільки у диференціації цін, відповідно до природних, кліматичних, грунтових умов. Усе-таки вирощувати ту саму картоплю у нас набагато важче, ніж у південних районах нашої ж області.

Ще один крок до вирішення проблеми — самостійність господарств у виборі вирощуваних культур, відповідно до їх рентабельності. Найприбутковіша наша культура — льон, тут і ціни нас влаштовують. Цього року, наприклад, по нашому району розраховуємо отримати за льон півтора мільйона карбованців прибутку. Решта — збитки. Проте дефіцит робочих рук не дасть можливості значно збільшити площі льону...

— При таких злиднях важко говорити про якесь фермерство чи кооперацію. А після прийняття Земельного кодексу України хоч би один чоловік «пішов» на нові форми господарювання?

— Таких — одиниці. Людям потрібні гарантії, а останні можуть бути лишень у твердих, стабільних цінах, визначених державою. А що ми маємо сьогодні? Оптові ціни вже змінилися, ринкові постановою Ради Міністрів УРСР теж визначені. А в результаті — живий приклад: у колгоспі «За мир» сім'я започаткувала фермерське господарство. Так «оптимістично» розпочали цю справу, навіть трактора їм усіма правдами і неправдами дістали. А тепер підрахували і виявилось, що це просто економічно невигідно...

— Олексію Васильовичу, які ваші прогнози на майбутнє? Що далі чекає людей, які перспективи для ваших районів?

— Прогнози невеселі. Вони, до речі, вже сьогодні намічаються. Корови будуть вирізані, бо їх не вигідно тримати. Якщо й будуть вирощувати м'ясо, то над державним замовленням ніхто працювати не буде. Керівники господарств шукатимуть ринку збуту на стороні, інакше вони — банкрути.

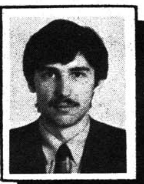
Між іншим, у Росії і це питання вже вирішили. Вони затвердили таку форму: держзамовлення — 60 відсотків і продподаток — 40 відсотків. У нас на минулій сесії Верховної Ради про це говорили-говорили, а держзамовлення залишили на торішньому рівні. Правда, тепер ми начебто самостійні, самі вирішуємо. Але ж існують інші форми «впливу» з боку держави, наприклад, забезпечення матеріально-технічною базою.

А нормативи на сільськогосподарську продукцію надзвичайно низькі. Наприклад, за 5 тонн вовни господарство може одержати 2,5 тонни бензину. Це ж насмішка над нашою працею. Хтось над тими нормативами задумувався? 5 тонн вовни — це ж у нас половина районного плану!

— Я не припускаю думки, що всі ці питання так і залишаться не вирішеними. Нам пообіцяли, що розглядати їх будуть у нашій присутності. Готуємось до цього дуже серйозно і розраховуємо на мудрість Верховної Ради України.

Зверніть увагу

Юрій НЕСТЕРЯК

Народився і виріс на Івано-Франківщині. «Гегемонив» на заводі, служив у війську. З другої спроби таки вступив на факультет журналістики КДУ. Писав сільську тему на шпальтах «Молоді України». Спеціальний кореспондент «Голосу України» з аграрних питань.

ІЗ ЗВЕРНЕННЯ

Середино-Будської, Шосткинської та Ямпільської районних Рад народних депутатів Сумської області до Верховної Ради Української РСР, уряду республіки

...Застосування знівельованих для всіх зон України нових закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, як це передбачено постановою Ради Міністрів УРСР від 1 жовтня 1990 року № 296, з одночасним впровадженням нових оптових цін на матеріально-технічні ресурси для села завчасно передбачає для наших поліських районів збитки від виконання доведеного держзамовлення на суму більш як 13 мільйонів карбованців, при цьому практично всі господарства стануть збитковими.

Основна причина в тому, що нові закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію з усіма видами дотацій вищі од тих, що фактично склалися в 1989 році, на 20 відсотків, а по м'ясу, наприклад, усього на 12 відсотків, у той час, коли витрати на їх виробництво тільки від застосування нових оптових цін зростають на 45—50 відсотків.

Становище, що склалося, коли зростання витрат випереджає ріст цін на 25—30 відсотків; коли в наших районах залишається критично низькою енергоозброєність сільськогосподарської праці і немає жодних гарантій на її швидке поліпшення, через надзвичайну бідність нормативів постачання села технікою і матеріалами, — веде до розорення колективних і державних господарств нашої зони, перешкоджає створенню фермерських та індивідуальних селянських господарств; а, відповідно, відкриває перспективу розорення і занепаду й без того не дуже багатолюдних і багатих наших поліських сіл, розвалу економічної бази місцевих Рад, на які сьогодні покладено функції забезпечення життєдіяльності украй постарілих наших сіл.

Якщо додати до цього, що планами на 1991 рік практично не передбачене вирівнювання в торговельному обслуговуванні міста і села; що утримання системи побутового обслуговування і значної частини соціальної сфери села, незважаючи на неодноразові запевнення в протилежному, знову покладено на плечі тепер практично збиткових колгоспів і радгоспів; що виплати з бюджету на компенсацію різниці в цінах на продукти харчування з розрахунку на одного жителя в наших районах у кілька разів нижчі, ніж у містах; то стане зрозумілою тривога наших виборців, що й нещодавно прийнятий Закон УРСР «Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу» не принесе їм очікуваного полегшення життя.

Наскільки нам відомо, аналогічне становище склалося і в поліських районах Чернігівської та Житомирської областей. При цьому, в межуючих з нами районах Брянської області РРФСР, де грунтово-кліматичні умови подібні до наших, ціни на основні види сільськогосподарської продукції, особливо тваринницьку, значно вищі, що призводить до вивозу в ці райони нашої сировини, та й трудових ресурсів. Так, ціна тонни м'яса, згідно з постановою Ради Міністрів РРФСР від 25. 12. 1990 року № 602, становить 6220 карбованців проти 4000 карбованців у нас; молока першого сорту — 880 карбованців і 1580 карбованців відповідно.

З метою недопущення банкрутства, що реально загрожує поліським районам Сумської області з населенням 100 тисяч чоловік, просимо Верховну Раду УРСР розглянути і вирішити питання забезпечення економічно стабільного ведення сільськогосподарського виробництва як в суспільному, так і в індивідуальному секторах шляхом збільшення закупівельних цін до рівня, еквівалентного витратам; або виділення державних дотацій на виробництво нелегкої, але необхідної сьогодні продукції поліського краю.

Звернення прийняте сесіями Середино-Будської, Шосткинської та Ямпільської районних Рад народних депутатів 31 січня і 1 лютого 1991 року.

За дорученням районних Рад голови Рад:

Г. М. ЛЕВЕНКО,
І. А. ТИЩЕНКО,
О. В. БЕСАГА.

З пошти аграрного відділу

Свічка для ветерана

Вийшов Закон про пріоритетний розвиток села, а до нього — постанова Верховної Ради УРСР. Крім того, ще й постанова Ради Міністрів від 21 грудня 1990 року за № 379, в якій розширено коло осіб, що користуються пільговими тарифами на електроенергію. Написано про пільги працівникам колгоспів та радгоспів, але немає жодного слова про пенсіонерів і ветеранів-колгоспників. Як їм жити? Адже пенсії на все не вистачить. Будемо світити свічкою.

Навін ЛИСЕНКО, пенсіонер колгоспу і досі вважаюся членом колгоспу і проживаю на колгоспній землі.

Тальне,
Черкаська область.

ЗА НАШЕ ЖИТО...

РІВНЕ. На початку 1990 року ми здали Червоноармійському заводу на переробку майже 30 тонн зерна гречки, заплативши готівкою майже тисячу карбованців. Але одержали не весь товар, а лише 14,5 тонни ядра гречки і 5 тонн «січки» — круп другого сорту. Отже, гречаних відходів на суму 3 тисячі карбованців нам просто не додали. Відповідь одна: згідно з постановою Ради Міністрів СРСР більш як 40-річної давності усі відходи від переробки зерна дозволяється залишати на переробному підприємстві.

Узаконила подібний порядок обслуговування замовників на переробних підприємствах і Червоноармійська районна Рада народних депутатів. Зважте самі. Кооператив з усієї республіки за тисячі кілометрів завозить в область гречку і реалізує за цінами, нижчими від комісійних. Чому ж він повинен віддавати задарма ці гречані відходи?

У прокуратурі області і в обласному комітеті народного контролю мене запевнили, що, можливо, колись так і буде. Бо Україна йде до ринку. Але ж кооперативи вже зараз працюють у його умовах. І сьогодні за наше жито нас же і бито.

Микола БОНДАРЧУК, голова правління кооперативу «Кооператор».

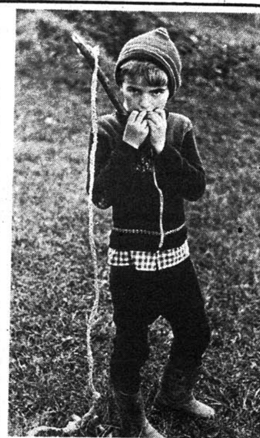

Фото Геннадія ШМУЛЕНСОНА.

Ми є народ, який, наче цей підпасок, пробує осягнути свою історію, себе і свою землю. Землю, яка є нашим здобутком і нашою трагедією. Гріхом нашим перед світом і напівголодними нашими дітьми. Однією лише ерозією занепащено 10 мільйонів гектарів наших орних земель. З цим ми постали на порозі Земельної реформи. Ми перед пологами. Важкими пологами, які мають народити нові відносини на селі: в економіці, в родині, в самому нашому родоводі. Від них залежатиме доля цього хлопця, його ровесників. Може, саме їм і судилося відкрити ранок хліборобської нації. Ранок, не потьмарений «танковою демократією».

ЗБРОЯ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Нотатки оглядача

Воєнний конфлікт у регіоні Перської затоки, мабуть, уже можна назвати «найтелевізійнішим» в історії. Війна реально увійшла з екранів телевізорів у домівки сотень мільйонів людей в різних куточках планети. Навіть президент Буш стежив за першим нальотом американської авіації на Багдад по телевізору в Овальному кабінеті Білого дому. А офіційне оголошення про початок війни було зроблене прес-секретарем Фіцуотером тільки після того, як телеглядачі побачили лиховісний феєрверк над іракською столицею у прямому репортажі компанії Сі-ен-ен.

«Сі-ен-ен» — сьогодні ця абревіатура стала чи не найбільш уживаною в усьому світі. В жорстокій конкурентній боротьбі з «трьома китами» американської тележурналістики — Сі-бі-ес, Ен-бі-сі та Ей-бі-сі — телеімперія, якою керує Тед Тернер, вийшла вперед. Завдяки ретельній і вмілій організації роботи, добрій інформативності та оперативності вона монополізувала всю телеінформацію про війну у затоці. Згідно з американським журналом «Ю. С. ньюс енд уорлд ріпорт», передачі Сі-ен-ен дивляться зараз президент Буш і міністр оборони США Чейні, колишній англійський прем'єр Тетчер і командуючий американськими військами у Перській затоці Шварцкопф. Дав наказ настроїти на канал Сі-ен-ен телевізори у своєму бункері і... Саддам Хусейн. Як кажуть, кращої реклами не може бути. А це означає для Теда Тернера величезні прибутки. Сьогодні програми Сі-ен-ен купують телекомпанії 103 країн, новим бестселером стали відеокасети із записами бойових дій на Близькому Сході. Навіть у Нігерії за них платять до 20 доларів. Що ж, бізнес є бізнес. Та й за якість треба платити. Адже репортажі американських телевізійників (принаймні ті, що ми бачимо у програмі «Час») зроблені високопрофесіонально.

Непокоїть, проте, інше...

Останніми днями в радянській пресі з'явилося декілька, можна сказати, рекламних статей, у яких всіляко вихвалялася робота Сі-ен-ен. Причому однією з головних причин успіху телекомпанії вважається вірогідність її інформації. Відверто кажучи, щодо цього твердження у мене виникають великі сумніви. Згадаймо хоча б, як у перші дні операції «Буря в пустелі» Сі-ен-ен повідомляла, що в результаті атак союзної авіації «були повністю знищені» іракські ВПС, пускові ракетні установки, а також система управління військами. «В дійсності, — пише німецька газета «Морген», — усе виглядає інакше: більше сотні іракських бойових літаків уже знайшли притулок на аеродромах Ірану, ракети Саддама Хусейна досягають Тель-Авіва, а підрозділи союзників насилу відбивають рейди іракських військ на територію Саудівської Аравії». Схожих прикладів можна навести вдосталь. Така, з дозволу сказати, вірогідність характерна не тільки для Сі-ен-ен. Минулого тижня «Голос Америки» повідомив, що, мовляв, унаслідок бомбардувань союзною авіацією однієї іракської бронеколони підбито 200 танків. А через кілька днів надійшла інформація про те, що від початку воєнних дій військами антиіракської коаліції було знищено загалом лише 83 танки противника...

Що це — спроба видати бажане за дійсне? Скоріше — навмисна дезинформація. Адже неправдиві чи перебільшені чутки дуже сильно впливають на свідомість і почуття людей як у регіоні конфлікту, так і далеко за його межами. Вони спроможні деморалізувати цілу армію не менш ефективно, ніж великий наступ із застосуванням найсучаснішої зброї. Ось тому, як заявив президент служби новин телекомпанії Ен-бі-сі Майкл Гартнер, американські урядові та військові кола, посилаючись на міркування національної безпеки, намагаються повністю контролювати інформацію про бойові дії. «Вони не показують відеозаписи, на яких бомби не влучають у ціль, падають підбиті американські літаки або гинуть наші солдати», — наголосив журналіст. Таким чином керівництво Сполучених Штатів та їхні союзники за допомогою радіо і телебачення, включно з Сі-ен-ен, свідомо перебільшують свої воєнні успіхи. Мета цієї акції — подавити моральний дух противника і заручитися підтримкою громадської думки у власних країнах.

Не залишається у боргу і Саддам Хусейн. Ракетні удари по Ізраїлю і Саудівській Аравії навмисно здійснюються у такий час, щоб повідомлення про них неодмінно потрапили у вечірні випуски американських теленовин. По багдадському радіо передаються зашифровані послання до своїх прибічників із закликами здійснювати терористичні акти.

Таке неприродне використання засобів масової інформації дуже бентежить. У нашу добу інформатики і телекомунікацій вони можуть перетворитися на страшну зброю залякування і одурманювання цілих народів. «Війна на Близькому Сході повинна також стати війною за правду», — написала газета «Морген». Важко з цим не погодитись. Тільки правдива інформація про все, що відбувається у Перській затоці, допоможе людству пошуках справедливого вирішення цього кривавого конфлікту.

Ізраїльське населення готується до можливого хімічного нападу з боку Іраку.

Фото з німецької газети «Зюддойче цайтунг».

Ігор ГРУШКО.

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«Араби починають розглядати кожний новий день війни як свого роду перемогу Хусейна. Саудівці переймаються повагою до іракського президента і відчувають величезне полегшення від того, що він не був розбитий у перші дні війни. Крім того, в Дамаску і Каїрі міцно укорінена думка про те, що Ірак не повинен бути знищений після визволення Кувейту. Багдад розглядають як противагу відновленню іранського впливу в регіоні, чого дуже бояться арабські країни».

«Нью-Йорк таймс» (США).

* * *

«Під час візиту міністра закордонних справ СРСР Безсмертних Сполучені Штати змінили свою позицію і обіцяли встановити зв'язок між конфліктом у Перській затоці і близькосхідним врегулюванням. Вашінгтон і Москва визнали, що невирішена палестинська проблема є однією з причин теперішньої війни. Крім того, радянсько-американська заява є політичною перемогою М. Горбачова, який бачить свою країну супердержавою, що віднині стає постійним учасником вирішення всіх конфліктів у Перській затоці та Близькому Сході».

«Опіньон» (Марокко).

* * *

«Радянське керівництво повинно зрозуміти, що продовження чи посилення репресій всередині країни матиме серйозні зовнішньополітичні наслідки. Ніхто не бажає повертатися до окопів «холодної війни», однак останні події в СРСР викликають критичні зауваження. Важливий позитивний внесок радянського керівництва у створення нового політичного устрою в Європі входить у протиріччя з його курсом у внутрішньополітичній сфері. Посилюється напруженість між послабленою центральною владою і республіками, які прагнуть до незалежності чи повнішої автономії».

«Вельт» (ФРН).

* * *

«У час, коли більшість чехо-словацьких товарів не можуть конкурувати на світових ринках, нерозумно відмовлятись від військового виробництва. І хоча представники законодавчих органів у минулому році заявили, що Чехо-Словаччина повністю припинить військове виробництво, це скоріше було зроблено з гуманітарних міркувань. Поки в світі існуватиме небезпечна ідеологія, насилля і терористичні режими, до тих пір буде продукуватися зброя для тих, хто бореться з цим злом».

«Лідове новини» (ЧСФР).

Відтепер — не таємно

Хто купує наші мільярди?

В той час, як мільйони трудівників тремтячими руками витягали із загашників зекономлені «п'ятдесятки» і «сотки», аби здійснити історичний обмін, а засоби масової інформації не вгавали довкола таємничої історії вилученого на кордоні папірця про продаж ста сорока мільярдів карбованців за сім з гаком мільярдів доларів (щоправда, лише на папері) — у тихій Швейцарії тривало слухання гучної справи громадянина ФРН. Його було затримано за підозрою у махінаціях, пов'язаних з продажем 70 (!) мільярдів радянських карбованців, які один західнонімецький банк вирішив збути якомусь швейцарському банку. Вищезгаданому громадянинові було доручено посередництво.

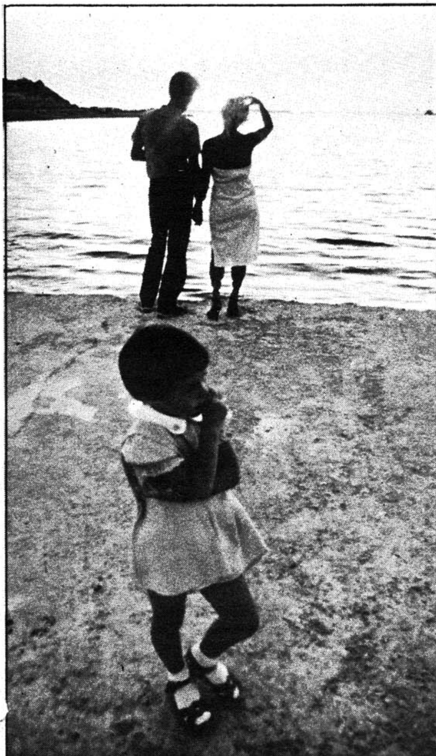
Якщо вірити газеті «Сюїсс», в результаті цієї оборудки посередники мали одержати комісійні в сумі трьох з половиною мільйонів, але не карбованців, а доларів — в середньому по півцента з кожних ста карбованців. Однак чи то банк-продавець не встиг перевести згадану суму, чи з інших причин, угоду було розірвано, а посередників затримано за підозрою у грошових махінаціях.

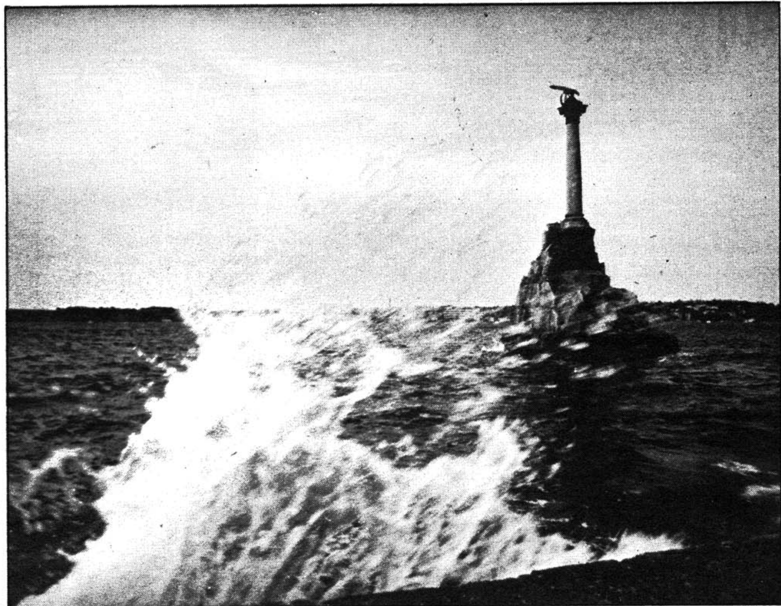
Сам факт продажу радянських карбованців, та ще й у такій кількості, як не дивно, досить спокійно сприймається журналістами «Сюїсс». Операції, в яких фігурують мільярди радянських грошових одиниць, стали тут звичним явищем. Тому місцевих газетярів радше турбує імовірність зв'язку угоди по продажу карбованців з махінаціями по «відмиванню» грошей, одержаних від наркобізнесу. Ну, а щодо наших співвітчизників, то їх такий факт, звісно, не може не наштовхнути на певні роздуми.

Що ж воно, зрештою, виходить? У той час, як у нас сьогодні кожний підприємець геть із шкіри пнеться, аби виручити за свою продукцію бодай долар чи, у крайньому разі, фунт стерлінгів. Захід б'ється за карбованці, прибираючи до рук суми, що становлять мало не чверть нашого бюджету. Коли б не більше! Західні джерела стверджують, що за кордоном сьогодні знаходиться до ста п'ятдесяти мільярдів карбованців. Навіть, якщо ми вважатимемо цю суму дещо перебільшеною, масштаби вражають. Зокрема, порівняно з тими горезвісними купюрами по «сто» і «п'ятдесят», яких усього було в обігу якихось 46 мільярдів. А раптом на Заході це просто данина моді? Скуповували ж вони у недалекому минулому радянські шинелі, військові чоботи, офіцерські шапки на сувеніри?

А, може, все простіше? На відміну від багатьох наших громадян західні бізнесмени вірять, що рано чи пізно карбованець стане конвертованим. От і нагромаджують їх, закуповуючи мільярди за безцінь. А коли настане час, придбають за безцінь і всіх нас з вами. За наші, кревні карбованці.

Прокіп ЮРЧУК.

ЧИ ПЛИСТИ, ЧИ БРЕСТИ...

Колись, молодий і зелений, я був курсантом мореходки.

Це було красиво. Шкода, що ви не бачили. Вже не побачите. А головне — мені здавалося тоді, що дуже легко покинути оці береги, які чомусь називаються рідними, — і поплисти, а то й просто побрести кудись, де мене, отакого красивого, зустрінуть з обіймами та усмішками.

Але потім я порозумнішав і став фотографом.

А може — не порозумнішав?

Хто ж його зна.

Але сьогодні, коли я дивлюся на море, мені знову здається, що ці береги покинути легко.

Бо я знову не знаю, чому вони називаються рідними.

Рідне — це те, що любить тебе, який ти не є.

А хіба ці береги люблять мене? Щось не помічав. У дитинстві щось таке ніби було, а може — тільки здавалося.

А потім? А потім я тільки те й робив на цих берегах, що доводив: я чогось вартий. Часом доводив не без успіху, бо мав досить сил та фантазії. Добився навіть, що й досі в спину кажуть: а, мовляв, це той Ма-а-айстер...

Приємно, що й казати.

Але в цьому немає ані крихти любові.

Коли тобі за сорок, і в спину тобі кажуть, що ти майстер, але кажуть це без любові, тобі знову хочеться кудись рвонути з крутого берега.

Рвонути і пошукати землю, де б тебе вважали майстром, але щоб це нікому не заважало тебе любити.

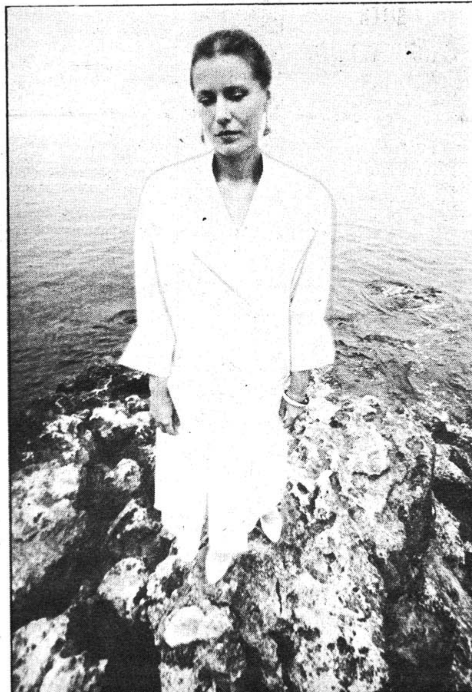
Невже такої землі нема?

А якщо нема — то чому б її не заснувати?

Тільки де та мореходка, куди приймають таких, як я?

Михайло САЧКО.
Фото автора.

О, СЕСТРИ, СЕСТРИ...

НЕВЖЕ Микола Васильович Ішков такий невдачливий? Так мріяв мати багато дітей, має їх, а радості — ніякої.

Від першої дружини мусив тікати — легковажна жінка втратила змогу виховувати двох дочок... Потім, здається, пощастило: випадково познайомився з вродливою і життєрадісною Катериною Миколаївною, одружився. Незабаром знайшлася у них перша спільна донька, потім друга. Не бідою здавалося, що мешкали в тещі у тісній напівпідвальній кімнатці без будьяких зручностей. Гадалося, тимчасово—трохи потерпіти, і все вирішиться. Адже не можуть довго залишати в біді багатодітну сім'ю...

Від вогкості, протягів у кімнаті діти почали часто хворіти. Ішкови стукали в двері міської влади та її служб, Микола Васильович починав, власне, з підприємства — виробничого об'єднання «Південний машинобудівний завод», на якому працює,—їм, звичайно, обіцяли, їх підбадьорювали, але... реально ніхто допомагати не квапився. Пільгова черга на заводі, на яку кивали, була принаймні настільки довга, що кінця-краю не побачити. Хотіли багато дітей — то ваш клопіт, і квит.

Терпець урвався, коли в Ішкових народився синок. Власне, тут страшно й писати: народився, та у вогкому підвалі тяжко захворів і помер. Гадаю, уявляєте горе Катерини Миколаївни, і зрозуміте, чому вона сама подалася по «інстанціях» просити пристойного житла.

Чого домоглася? Виділили кімнату в старому гуртожитку для... малосімейних, яка тільки на одну десятку квадратного метра була більша від тієї напівпідвальної. Наче на посміх. Хоч ретельне обмірювання після «новосілля» засвідчило: насправді тут один квадратний метр ще й... приписано.

Відомо, наскільки у нас сутужно з житлом. Не буду заперечувати й іншого: тим паче важливо, щоб розподілялося воно справедливо, по закону — згідно з чергою, як пояснювали й пояснюють Ішковим, радячи зачекати.

Чому ж тоді багато хто одержує квартири і понаднормові за площею, і, по суті, поза будь-якою чергою? Скажу й інше: ми вже багато років поспіль твердимо, що про багатодітні сім'ї турбуємось особливо, перш за все і чи не над усе. Чому ж на ділі часто-густо виходить інакше?

Коли в сім'ї Ішкових з'явилася п'ята дитина — знову донька, — подружжя було вже надто «досвідчене»: збагнуло, що треба ще воювати та й воювати, аби надали жадане житло. Микола Васильович показав мені унікальний записник: дати та імена тих півсотні посадових осіб у Москві, Києві і Дніпропетровську, у яких він чи його дружина побували на прийомі або принаймні до кого зверталися письмово.

Ішкови ожили, сповнилися «надії», коли ми вибирали народних депутатів. Адже геть усі чисто кандидати обіцяли піклуватися про відродження милосердя та добра, а що піклуватися про житло, багатодітні сім'ї — так це обов'язково і поза будь-яким сумнівом. Тут, мовляв, і сумніватися не треба. Микола Васильович каже, що особисто він голосував за генерального директора рідного виробничого об'єднання «Південний машинобудівний завод» тільки тому, що Леонід Данилович Кучма спокусив привабливою житловою програмою.

А незабаром Ішков почув новину, яка спантеличила його вкрай: з'ясувалося, на «Південмаші» залишилися в черзі лише сім'ї, в яких троє дітей — у кого більше, давно одержали житло. Як? А він, Ішков? Невже у списках не значиться? Отут і з'ясувалося загадкове: мовляв, його сім'я і... не дуже багатодітна. Двох старших дочок, яких Микола Васильович має від першої дружини, мовчки... не прописали в кімнатці гуртожитку. Наче їх немає... Чому, з яких міркувань, які ще потрібні були документи, щоб визнати і цих дітей — такого не змогли зрозуміти навіть юристи.

І ось уже мало не рік Ішкови живуть у центрі уваги місцевого керівництва та громадськості, уваги, яка, мов хтось зумисне наврочив, нічого не дає. Отака парадоксальна, таємнича ситуація, їй право. Має Микола Васильович на руках папірець, наче його родині виділено трикімнатну (?) квартиру — і ордер буде вручено «після оформлення належних документів». Папірець датований 25 жовтня минулого року. Лежить у колекції відписок, що їх тільки й нажили Ішкови.

Втім, здається, схаменулися: трикімнатна не влаштує цю сім'ю, і замала згідно з житловим законодавством. Місяців зо два тому з передачі місцевого телебачення Ішкови нежданo-негадано дізналися, що... «їм надано відразу три- і двокімнатну квартири. Отаке «несподіване» довгождане щастя. То що, радіти?

Але для радості, як то кажуть, немає підстав: ні усного особистого, ні письмового підтвердження. То, може, знову по воді вилами писано?

Правдами і неправдами Микола Васильович «випитав»: усе домовлено, але в будинку, який ще зводиться. За третім чи четвертим «заходом» добрі люди й підказали, де саме зводиться. Ішков поїхав туди...

Поруч стоїть «коробка» без вікон і дверей — з літа катма столярних виробів. «Чекати тобі й чекати, чоловіче добрий — не будь швидкий, не поспішай, — весело сміялися будівельники, — хіба не знаєш, що зараз з будматеріалами важко?»

Тут і треба пояснити, чому ми з фотокореспондентом ілюструємо цей матеріал і знімками... «дач», які густо понавиростали якраз упродовж останніх двох років навколо Дніпропетровська. Не шукали спеціально «начальницьких», не уточнювали, де чиї. Їх сотні, тисячі «вимахало» за літо. Дуже врожайним на «дачі» виявилося саме минуле літо. Та постає простеньке, наївне запитання: де ж узялися будматеріали, ті ж самі, скажімо, дефіцитні столярні вироби?

М'яко кажучи, неприємний і підозрілий контраст виходить, хіба ні? Про окремі зловживання-винятки, на мою думку, говорити не доводиться. Треба питати себе: наш соціалізм — благо? Міркувати, маємо чи не маємо права називати себе комуністами, якщо дозволяємо розкіш, коли поряд потерпають від злигоднів?

Різко, гостро? Та ні ж, питання ці сьогодні виникають навіч. І нічого не можу вдіяти з власними почуттями: в Ішкових щойно знайшлася шоста донечка. Привезли її в тісну кімнату, де відчиняєш двері — і вже надворі, де навіть немає води — старшенькі носять від сусідів. Зараз, втім, похворіли, і Катерині Миколаївні — хоч плач! А ще розповіла жінка, як грубо поводилися з нею у високих кабінетах, по яких ходила. Скажімо, знущально питали: «А навіщо ти живеш з таким чоловіком?..»

...Чомусь спадали на думку мені Шевченкові слова «О сестри, сестри...» Ні-ні, не про горе думав далі. Далі додавав від себе — щастя вам, сестри!

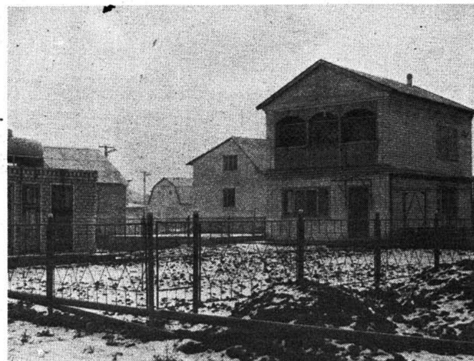
Бо хіба всі ми живемо і працюємо не задля того, щоб було в дітей наших щасливе дитинство? І щоб рятувати нещасних сьогодні ж, негайно?

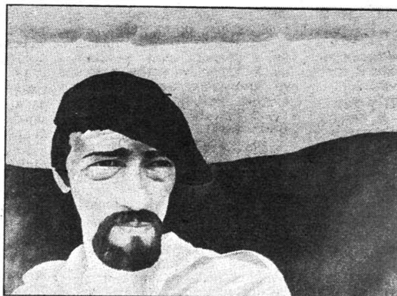
Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровськ.

Оце вона — багатодітна сім'я Миколи Васильовича та Катерини Миколаївни Ішкових, яка мешкає у маленькій кімнаті заводського гуртожитку. Тут немає навіть води, не кажучи вже про якісь інші «блага».

На знімку внизу: сотні таких дач-палаців виросли останнім часом навколо Дніпропетровська. І бачте, є для них дефіцитні будівельні матеріали!

Фото Анатолія КРАСНОЖОНА.

—— Вернісаж «Голосу України» ——

ПРО ВСЕ ДОРОГЕ НАМ ДО БОЛЮ

Володимиру Мазкуну лише тридцять років. А він говорить: уже тридцять. І це не бравада, не хвалькуватість, швидше — характер. Власне, за це й нарекли його односельці «диваком», «філософом». То, може, це і є найвища похвала, визнання молодої людини як особистості. Хоча, ніде правди діти, не всі сприймають його однозначно і як людину, і як митця. І знову ж за цим також ознака самобутнього характеру, творчої індивідуальності.

У Мазкуна все не так, як в інших. По завершенню навчання у середній школі не поспішав за знаннями й визнанням до великого міста. Закінчив однорічні обласні курси керівників гуртків художньої самодіяльності, повернувся у рідну Петрівку Глобинського району, де й працює в тамтешньому колгоспі «40-річчя Жовтня» художником-оформлювачем. Нещодавно в Полтаві, у дзвіниці колишнього Успенського собору, експонувалась його персональна виставка — близько сорока робіт. Один із відвідувачів дав таку їй оцінку: «Це єдиний мислячий художник на Полтавщині».

І полотна у нього не такі, як в інших. Свої, з неповторним живописно-пластичним стилем, глибоко індивідуальним — на рівні підсвідомості — баченням світу. Це батьківська земля, прості люди на ній, які вирощують хліб, розводять сади, виховують дітей. Мова мистецького письма В. Мазкуна відверта і чесна, хоча декому його художня манера здається і неспокійною, і незатишною.

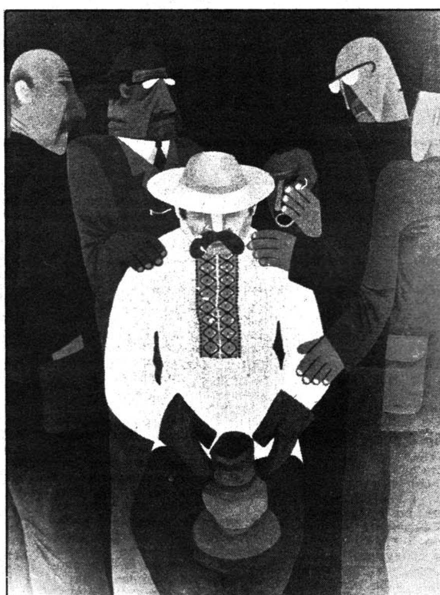
Але зрозуміле й інше: такі картини, як «Гончар», «Зникле село», «Ковалі», «Довгожитель», «Земля» могли народитися тільки після осмислення навколишніх подій, після заглибленого проникнення в духовний світ людей. Мабуть, саме тому в глядача виникає враження присутності, причетності до зображуваного, а, відтак, йому передається отой невмирущий дух любові до отчого краю.

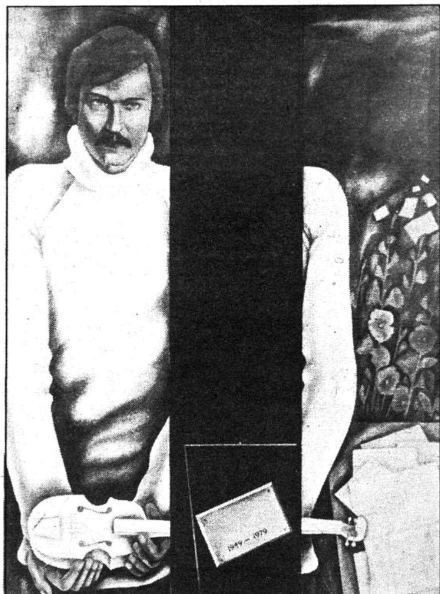
Безперечно, як художник В. Мазкун переживає період становлення. Хоча його сюжетні пошуки, мова кольорів, психологічне навантаження полотен уже й сьогодні дають нам право говорити про високий професіоналізм живописця з полтавського села.

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».
Полтавська область.

* * *

На знімках: роботи В. Мазкуна — «Автопортрет», «Ковалі», «Гончар» і «Композитор Володимир Івасюк».

—— Йду за часом, як за плугом ——

НАЙБІЛЬША ПІДЛІСТЬ — ЗРАДИТИ НАРОД

Серед літературних творів, висунутих на здобуття Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка 1991 року, значиться і книга-триптих Григорія Колісника «З меча і до орала».

Це ще одна талановито освоєна сторінка творчих можливостей письменника-романіста, що виразно засвідчила про більш глибоке, більш поліфонічне утвердження його в історичному жанрі. Та і в самій історії, де кожен із нас усе частіше, усе наполегливіше відшукує своє коріння.

ІСТОРІЯ захищає кожного з нас і загалом людність. Тобто тих, хто прагне збагатитися духовно. Стати самим собою, а точніше — особистістю. Історія — це характер і наука, знання і пізнання, а ще вона стане дуже особистим, коли автор переймається нею душею і розумом.

З таким почуттям я читав і перечитував історичну панораму Г. Колісника «Мазепа-гетьман», «Дорога до суду Сави Чалого», «Полин чорний, мак гіркий» — такі два романи і повість, за визначенням самого автора, складають названий триптих. І кожна з цих книг — це насамперед рвійна динаміка розповіді, нерідко з кінським чвалом і тупотом, з розпластаним степом і шаленими вітрами козацькими, крізь розхристані ночі і дні.

В останні роки про гетьмана Івана Мазепу написано немало, переосмислюється його постать в українській історії. Автор також розмірковує над цим у різних тодішніх ситуаціях і малює образ гетьмана у всіх складнощах людської натури та в кількох вимірах. Звісно, роздумуючи над епохою гетьманщини і прагнучи порівняти гетьмана з попередниками — Б. Хмельницьким, П. Дорошенком, І. Самойловичем та іншими історичними діячами. Тож разом зі своїм героєм, його очима, автор пробує осягнути всю тодішню Україну: «Тридцять років опісля Хмельницького, наче прокляття якесь! Скільки одмін, скільки пролито крові славолюбцями і властолюбцями там, де лилася вона колись тільки за одну Вітчизну!».

Читаючи триптих Г. Колісника, я знову і знову замислювався: хто ми? І звідки? З яких поруйнованих епох? З якої роз'ятреної, пограбованої країни-України? Та розорення не кінчалося. І запорожців чекала ще своя Голгофа, що готувала їм імператриця Катерина II. Саме вона дикими імперськими указами зруйнувала і скасувала Запорозьку Січ, а з нею і весь український устрій. Цим розгнузданим, кривавим подіям і присвячено роман «Полин чорний, мак гіркий», першу частину якого автор назвав афористично коротко — «Початок кінця».

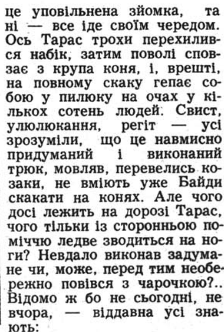
Скільки героїчних постатей вожаків, полководців, оборонців народу і землі отчої ми зустрічаємо у цьому глибинному, проникливому, пропеченому кров'ю серця творі! Хтось може заперечити: мовляв, ми їх знаємо уже з історії та й з інших літературних творів. Так, знаємо. Але з цього роману вони приходять до нас в інших мистецьких і людських якостях. Постають перед нами в зовсім інших зображувальних барвах і сюжетних подіях насиченого до краю життя. І в цьому заслуга майстра, його творчих можливостей і художньої уяви. Тож про кожного з лицарів народної волі можна сказати вслід за автором: «Служи Правді! Служачи правді, ти служиш волі, звільненню народу!». Лише коротко можна додати: цього вимагала знову розтерзана Україна.

Хто ж не чув чи не знає про апостола волі Петра Калнишевського чи Івана Сірка, про Наливайка чи Остряницю, про Палія чи Нечая, про Залізняка чи Гонту... Ставлю три крапки і знову звертаюсь до мужнього і крилатого слова автора: «А собі і степові в той самий час казав: і отак з роду у рід. Ця земля завжди родила своїх героїв. То Морозенка. То Хмеля. Від героя до героя! Мудрі народи недарма просять навіть ворожих героїв у грядущому вдостоїти честі — народитися і серед них».

А ще ж Сава Чалий — один з найбільших ватажків у пам'яті народній, чиє ім'я неодноразово повторювали Волинь і Київ, Поділля і Смілянщина, Дніпро-Славута у його правих і лівих розтоках та і вся козацька, гетьманська, палаюча і хліборобська Україна. Та й не лише українська земля, його ім'я говорено і славлено у легендах та думах народних і на тисячах струн бандуристів. Хоч урешті-решт його слава кінчалась тим, що Сава Чалий помирає на Січі, прив'язаний до стовпа ганьби, як вірнопідданий Речі Посполитої. На превеликий жаль, були і такі. І суд їм також праведний.

Історія все ставить на свої місця: вірність і відданість, милосердя і найбільшу підлість — зраду своєму народові. Письменник уміє читати історію, і не лише читати, а й глибоко відчувати її. Історія — частка людських помислів. Людей багатьох поколінь і віків. Людей, що померли, загинули. І звісно, тих, що живуть. Певен, що там, де живуча і діюча думка, там неодмінно має бути душа. Адже душа і думка взаємно збуджують одна одну. Тож історія — є частка душі людей і людства. Тому вона невмируща, як душа України. Вона зболена, згорьована і висвітлена творчістю багатьох талановитих майстрів. До них належить і Г. Колісник.

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ.
Київ.

Федір ЗУБАНИЧ відомий читачам як автор публіцистичних статей на екологічну та історичну тематику. Його перу також належать книжки «Едельвейси Європи», «Довбушеві гори», «Полонина», «Діалоги серед літа» та інші.

За книги «Давайте спробую я...» і «Гори, увиті виноградом» (у співавторстві з Раулем Чілачавою), сценарії документальних фільмів останніх років, цикл документальних оповідок про українців Канади «Смереки у кленовому лісі», висунутий на здобуття Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка 1991 року.

БАЙДА З ОКОЛИЦІ «СВЯТОГО

ВІН, мабуть, сам зрозумів недоречність сказаного, бо ніяково вмовк, опустивши долу проникливий погляд лагідних сірих очей, ніби вибачаючись за свою відвертість, свою безпідставну підозру.

— Хочеш подивитися Мустанга? — це вже, мабуть, щоб розрядити обстановку і щоб у нас знову встановилася довірлива, дружня бесіда, як до того.

Ще й питає!.. Стільки наслухався, і щоб не побачити того коня?

Неспішно іде до полички, напрочуд швидко відшукує поміж десятками касет потрібну і м'яко штовхає у вічко відеомагнітофона.

Щось клацнуло, трохи потріскало і одразу ж на екрані у всій своїй красі явився Мустанг: баский, у яблуках, землю копитами б'є, косує зизим оком — ніколи не бачив його, а одразу упізнав із того, що чув із розповідей Тараса. Аж ось і він вусатий, у гетьманській одежі — чоботи, червоні шаровари, вишиванка, свитка, смушева шапка, люлька в роті, булава в руках — справжній Байда, господар свята! Кланяється усій величезній громаді на усі боки і підходить до Мустанга: який же це козак, та ще й гетьман без коня?! Бере коня за гриву, хвацько перекидає ногу, і вже Байда верхи! Повід в одній руці, булава в другій — силується щось сказати до людей, та Мустанг не чекає — кидається вскач. П'ять метрів, десять... І раптом... Враження таке, ніби це уповільнена зйомка, та ні — все іде своїм чередом. Ось Тарас трохи перехилився набік, затим поволі сповзає з крупа коня, і, врешті, на повному скаку гепає собою у пилюку на очах у кількох сотень людей. Свист, улюлюкання, регіт — усі зрозуміли, що це навмисно придуманий і виконаний трюк, мовляв, перевелись козаки, не вміють уже Байди скакати на конях. Але чого досі лежить на дорозі Тарас, чого тільки із сторонньою поміччю ледве зводиться на ноги? Невдало виконав задумане чи, може, перед тим необережно повівся з чарочкою?.. Відомо ж бо не сьогодні, не вчора, — віддавна усі знають:

Ой, п'є Байда мед-горілочку,
Та не день, не нічку,
Та не годиночку...

— Ну, що ти знову, їй-богу... Завів своєї і не можеш зупинитися. Ну, не пив я, не пив — клянуся. Та і як будеш пити, коли гостей стільки надбуло, коли свято таке вдалося, нарешті, зробити — знаєш, скільки воно мені сил і нервів коштувало?.. Та я і без спиртного був п'яний, і без мед-горілки був щасливий. Байди зібралися! Із усієї Канади і Сполучених Штатів! Майже півтисячна рідня вперше докупи зійшлася! А ти... Як усі...

Він був доправди ображений і, виділося, не хотів більше й говорити зі мною. Але це тривало лише якусь хвильку — і до мене, мабуть, не один робив таке припущення. Та й скільки літ промайнуло відтоді — майже двадцять літ! Притлумилася образа, забулася.

Не повіриш, але з коня я падав насправжки, ненароком. Так сталося... Шаровари були шовкові, ховзькі, а кінь без сідла... І повід лиш в одній руці, бо в другій — булава. З незвички не втримався. Усе б нічого — для свята, для сміху, для загального настрою — це саме враз. Якби... якби не побився тоді дуже. З того часу я — каліка, відтоді на пенсії, жодного дня без пігулок, без уколів не можу обійтися.

Оце т-а-а-к... Приїхали. Я недовірливо обмацав його знову очима: кремезного, статурного — здоровий козак та й годі! Сказано — Байда! Він усміхнувся: думаєш, в постелі маю лежати? Де би ні! А якої я крові — хіба забув! Отож-бо! Після того я іще два з'їзди-фестивалі Байд провів. Козаків Вишневецького організовував...

...З чого все-таки у Тараса усе це почалося? Я допитувався та й допитувався у нього, бо думав почути якісь високі філософеми на кшталт того, що кожна людина повинна знати своє коріння, світ... і так далі, і тому подібне. Він відмовчувався, а потім не витримав моєї настійливості і таки розповів. Але усе у тій сповіді-поясненні було настільки буденне, настільки до примітивізму нудне, що я й не відав, що робити з його словами, як їх увібгати у майбутню, як я її бачив, розповідь про високопатріотичне стремління справжнього нащадка козацького роду знати, шанувати, продовжувати і примножувати славу героїчних поколінь.

Від збереження і шаноби роду — до розвою гордості за увесь народ! Так я собі намислив, з цього погляду добирав свідчення і факти, аби, розповівши про початки цікавої традиції серед українських родин у Канаді, недвозначно натякнути, що подібне годилося б запозичити й нам, на материку, у Старому Краї, на Україні.

Від збереження і шаноби роду — до розвою гордості за увесь народ! Так я собі намислив, з цього погляду добирав свідчення і факти, аби, розповівши про початки цікавої традиції серед українських родин у Канаді, недвозначно натякнути, що подібне годилося б запозичити й нам, на материку, у Старому Краї, на Україні.

А тепер що — будеш на повному серйозі розказувати, як на околиці «Святого Юліана», де хоч із самих початків і живуть Байди, але досить справно роз'їжджалися, ледве встигнувши зіп'ятися на власні крила, в усі сторони світу. І все ж там-таки, незважаючи на це, склалася якогось року парадоксальна ситуація: п'ять Іванів Байд раптом зажили собі рядочком, у одному поселенні, — і коли кому із приїжджих якого треба Івана, ніхто не знав, як собі зарадити, як найти саме того, хто потрібен. З одним з них було трохи легше — він записався православним, а інші сповідували католицизм, так і прозвали «православний». Інший мав дуже великі очі — звали «Іван-очі-як-горнята». Ще інший носив листи і газети — «поштар». Але ж це ненормально, не полюдськи! Як так сталося, що аж п'ять Байдів прибрали собі ім'я Іван? Хто їх батьки, діди, звідки приїхали? Де їх корені, галуззя, де вони самі? Запитання, запитання...

Хтось десь за чаркою і без неї пробував розібратися, але доходив до якогось там коліна, голова йшла обертом від великої кількості Байд, які долями переплутувалися так, що й чорт би ноги поламав, і лишали ту затію на тому місці, де почали.

Тоді, в 1970 році, Тарасові, синові Андрія, внукові Михайла, правнукові... — а тут уже темінь: мусиш уважно розбиратися, — так от тоді, двадцять років тому, Тарас Байда сам собі постановив: умру, а увесь родовід, родинне древо Байд визначу, досліджу, розшукаю по усіх світах, де тільки можна, усіх далеких і близьких родичів. Легко казка мовиться... Легко завдання собі давати... зобов'язання брати...

Листи, нічні дзвінки в усі кінці Канади і США, поїздки... Який сон, які вихідні, які відпустки, які грошові збереження, який спокій, — усе кидалося у тиглі розшуків, усе переплавлялося у нові адреси, імена нових, досі не знаних людей, прізвище і родовід яких — Байда. Їх кількість росла, немов на дріжджах, немов снігова грудка, кинута долі схилом гори: 50... 150... 300... 450... 600... 650...

Ииой, тут справді здуріти можна! Така лавина інформації тебе накриє, що й не виборсаєшся. Він усі стіни обвішав усілякими таблицями, списками, діаграмами... Зводив списки докупи, класифікував, шукав витоків кожного імені, пильно стежив за розгалуженнями окремих родин, добираючись аж ген-ген до призабутого, замуленого джерела, котре так хотів розчистити.

ЗНАЧИТЬ, у Канаді усе починалось так: 1898 року двадцятивосьмирічний Андрій Байда із села Жабокруки Городенківського повіту, що у Галичині, надбув із своєю родиною (дружина Параска з чотирма дітьми — інші десятеро знайдуться уже в Канаді) через Нью-Йорк, Вінніпег на гомстед Альвена, що за п'ятдесят миль від Саскатуну. Роззирнувся, розбудувався трохи і написав листи до Старого Краю братам: тут так добре, що можете майже задурно землю дістати, будете, як усі, золоті дзигарки на ланцюжку носити... І справді, брати не давали себе довго просити: скоро надбули сорокашестирічний Михайло з дружиною і п'ятьма дрібонькими діточками (одне ще знайшлося в Канаді); сорокарічний Іван з дружиною і двійком дітей (одне також народилося на вільних землях); тридцятисемирічний Василь з дружиною і дитинкою (сім народилось уже тут).

Один з них, тих дітей, і став батьком Тараса...

То що: віднайшов свій корінь, розшифрував гілки родоводу — і можна бути спокійним, своє завдання, свій обов'язок виконав?

Але ж окрім його стрункої родинної гілки є ще по світах понад шістсот інших Байд — внуків і правнуків отих перших піонерів чотирьох братів. Як бути з ними? З таким трудом Тарас повіднаходив їх і тільки для того, щоб потішити своє самолюбство, ради простої цікавості. Це ж було б цікаво побачити кожного, зазнайомитись, потиснути руку, подивитись в очі, поцікавитись їх життям-буттям, може, й у помочі стати... Родичі ж вони, родичі усі. Байди! Козацького роду-племені. То хіба личить отак жити порізно й разу не побачивши одне одного?..

Як там ті лебеді із Молочного шляху, із Дороги лебедів — по одному пір'ячку кинули своїй подрузі — пораненій птасі, аби долетіла до вирію...

Хіба люди на таке не здатні: родич родичу подати руку?

...Мабуть, ще жоден відеофільм я не дивився із таким хвилюванням, як той, знятий Тарасом, що розповідав про перший з'їзд Байд. І хоч він почався із такого прикрого падіння з коня гетьмана фестивалю, все одно це щось незабутнє.

І хрипкі, з надтріснутим голосом сороміцькі, ще старокрайові коломийки дев'яносточотирирічного діда Андрія.

І спогади
бабусі Пара
морози пері
ребування в

І краєві
цвинтаря, д
на хрестах
заплелися, з
лі українськ

І своєрідн
гання тепер
ників тих п
родин Байді
від ферми д
несе запале

І визначен
озері, на в
жуванні ру
ванках.

І як приг
метрової ви
би з власно
вом.

Очі, усм
Українці,
французи, у
— усі з
реплело
шалось галу
інтернаціона
ганізації Об
не з'їзд од
дини!

Здивовані
славні
щоб з
Чесним і
дом! Своїм
цьому новом
Своєю свят
землю ба
щирим
до усіх лю
були, де
якою мовою
яких пісень

І, видно,
потрібні, ра
після друго
з'їзду-фести
побіля озер
й інші вели
усій Канаді
ти свої: ве
ковських, П
гор, Луцюк

Тарас Бай
сультанта і
для свого
виготовив д
ника тих з
ну й ор
ного ро
ліку і атр
майки, каш
написами,
сценарій пр

Третій з'
численним
на колесах.

Близько
ливіших
Байд руши
по усій Ка
родини до д

Цікаво
оригінально

ЩОСЬ
нена
го, т
спати.

Звернула
громада по
околиці «С
хіба тільки
ли на такі
спортивне
ство, на та

Став го
Почали п
усієї околи
далі шкреб
ки не дає с

Зачастил
хату у Сас
українці чи
— і молоді
тах: хіба ті
ки, а ми —
своє козац

Організув
ки «саскат
— учителі,
кати, ферм
двадцяти од

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

...йомка, та ...ім чередом. ...перехилив-...волі спов-..., і, врешті, ...у гепає со-... очах у кі-...дей. Свист, ...гіт — усі ...е навмисно ...виконаний ...ревелись ко-... уже Байди ...к. Але чого ...розі Тарас, ...ронньою по-...иться на но-...ів задума-...д тим необе-...чарочкою?.. ...сьогодні, не ...на усі зна-...

...-горілочку, ...нічку, ...у...

...знову, їй-бо-... не можеш ... пив я, не ...Та і як бу-...остей стіль-... свято таке ...зробити — ...о мені сил

постелі маю лежати? Де би ні! А якої я крові — хіба забув! Отож-бо! Після того я іще два з'їзди-фестивалі Байд провів. Козаків Вишневецького організував...

...З чого все-таки у Тараса усе це почалося? Я допитувався та й допитувався у нього, бо думав почути якісь високі філософеми на кшталт того, що кожна людина повинна знати своє коріння, світ... і так далі, і тому подібне. Він відмовчувався, а потім не витримав моєї настійності і таки розповів. Але усе у тій сповіді-поясненні було настільки буденне, настільки до примітивізму нудне, що я й не відав, що робити з його словами, як їх увібгати у майбутню, як я її бачив, розповідь про високопатріотичне стремління справжнього нащадка козацького роду знати, шанувати, продовжувати і примножувати славу героїчних колінь.

Від збереження і шаноби роду — до розвою гордості за увесь народ! Так я собі намислив, з цього погляду добирав свідчення і факти, аби, ків, усе переплавлялося у нові адреси, імена нових, досі не знаних людей, прізвище і родовід яких — Байда. Їх кількість росла, немов на дріжджах, немов снігова грудка, кинута долі схилом гори: 50... 150... 300... 450... 600... 650...

Йой, тут справді здуріти можна! Така лавина інформації тебе накриє, що й не виборсаєшся. Він усі стіни обвішав усілякими таблицями, списками, діаграмами... Зводив списки докупи, класифікував, шукав витоків кожного імені, пильно стежив за розгалуженнями окремих родин, добираючись аж ген-ген до призабутого, замуленого джерела, котре так хотів розчистити.

ЗНАЧИТЬ, у Канаді усе починалось так: 1898 року двадцятивосьмирічний Андрій Байда із села Жабокруки Городенківського повіту, що у Галичині, надбув із своєю родиною (дружина Параска з чотирма дітьми — інші десятеро знайдуться уже в Канаді) через Нью-Йорк, Вінніпег на гомстед Альвена, що

І спогади дев'яносторічної бабусі Параски про червневі морози першого ж року перебування в Канаді.

І краєвиди маленького цвинтаря, де лежать перші, на хрестах яких кирилицею заплелися, здається, ще теплі українські імена.

І своєрідне символічне змагання теперішніх представників тих перших чотирьох родин Байдів: хто скоріше — від ферми до ферми — пронесе запалену лампу.

І визначення переможця на озері, на веслах, у переважуванні рук, у ліпших співанках.

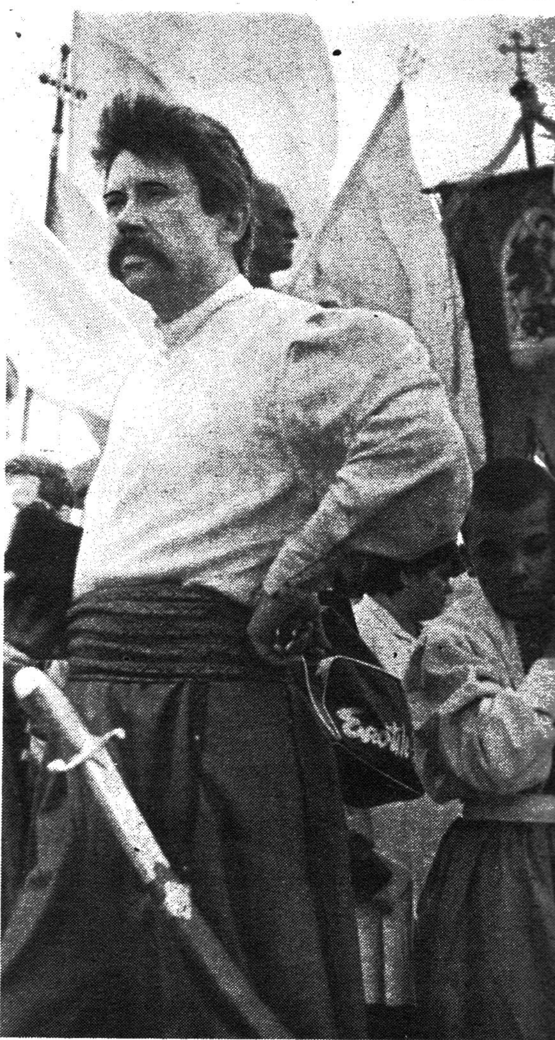
І як пригублюють півтораметрової висоти чашу дружби з власноруч звареним пивом.

Очі, усмішки, обличчя... Українці, індуси, китайці, французи, угорці, шотландці — усі з [illegible] Байдів. Переплело[illegible] коріння, перемішалось галуззя... Справжній інтернаціонал, засідання Організації Об'єднаних Націй, а не з'їзд одної козацької родини!

ти шести років — це кістяк коша козаків імені Вишневецького. Звичайно ж, під проводом Тараса Байди. Кожен, ясна річ, має козацький одяг, шаблю, ятаган, люльку й коня — барвиста картина, коли цей загін прямує вулицями міста під закохані й захоплені погляди його жителів, під час міських малих або великих свят (як добре, що є відеофільми — можна «побувати» на будь-якому з них!).

Збираються раз у місяць. Нагороду — козацьку чашу — після зібрання несе додому той, хто найточніше вцілить із лука; хто найдальше кине спис; хто краще, лпіше стріляє із пневматичної гвинтівки; виграє у більярд. І як вінець — право вистрілити зі своєї, козацької гармати...

Товариству козаків імені Вишневецького не соромляться приходити читати лекції з історії козаччини професори провідних університетів Канади, тут засновано кілька стипендій і премій для студентів вузів, які напишуть найкращі статті про

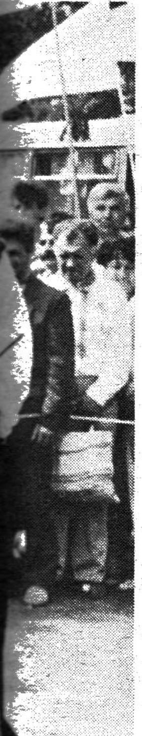

ОКОЛИЦІ «СВЯТОГО ЮЛІАНА»

...ло?.. Та я і ...в п'яний, і ...був щасли-...ралися! Із ...Сполучених ...півтисячна ...упи зійшла-...

...зди ображе-... хотів бі-... зі мною. ...лише якусь ...мене, ма-...в таке при-...скільки літ ...ді — май-... Притлуми-...лася.

...е з коня я ..., ненарош-... Шаровари ...зькі, а кінь ...д лиш в ...другій — ... не втри-... — для ...для загаль-... це саме ... не побив-...того часу я ... на пенсії, ...пігулок, без ...ліття... ...Приїхали. Я ...у ладнав його ...езного, ста-...ній козак та ... — Байда! ...думаєш, в

розповівши про початки цікавої традиції серед українських родин у Канаді, недвозначно натякнути, що подібне годилося б запозичити й нам, на материку, у Старому Краї, на Україні.

А тепер що — будеш на повному серйозі розказувати, як на околиці «Святого Юліана», де хоч із самих початків і живуть Байди, але досить справно роз'їжджалися, ледве встигнувши зіп'ятися на власні крила, в усі сторони світу. І все ж там-таки, незважаючи на це, склалася якогось року парадоксальна ситуація: п'ять Іванів Байд раптом зажили собі рядочком, у одному поселенні, — і коли кому із приїжджих якого треба Івана, ніхто не знав, як собі зарадити, як найти саме того, хто потрібен. З одним з них було трохи легше — він записався православним, а інші сповідували католицизм, так і прозвали «православний». Інший мав дуже великі очі — звали «Іван-очі-як-горнята». Ще інший носив листи і газети — «поштар». Але ж це ненормально, не полюдськи! Як так сталося, що аж п'ять Байдів прибрали собі ім'я Іван? Хто їх батьки, діди, звідки приїхали? Де їх корені, галуззя, де вони самі? Запитання, запитання...

Хтось десь за чаркою і без неї пробував розібратися, але доходив до якогось там коліна, голова йшла обертом від великої кількості Байд, які долями переплуталися так, що й чорт би ноги поламав, і лишали ту затію на тому місці, де почали.

Тоді, в 1970 році, Тарасові, синові Андрія, внукові Михайла, правнукові... — а тут уже темінь: мусиш уважно розбиратися, — так от тоді, двадцять років тому, Тарас Байда сам собі постановив: умру, а увесь родовід, родинне древо Байд визначу, досліджу, розшукаю по усіх світах, де тільки можна, усіх далеких і близьких родичів. Легко казка мовиться... Легко завдання собі давати... зобов'язання брати...

Листи, нічні дзвінки в усі кінці Канади і США, поїздки... Який сон, які вихідні, які відпустки, які грошові збереження, який спокій, — усе кидалося у тиглі розшуза п'ятдесят миль від Саскатуну. Розсирнувся, розбудувався трохи і написав листи до Старого Краю братам: тут так добре, що можете майже задурно землю дістати, будете, як усі, золоті дзигарки на ланцюжку носити... І справді, брати не давали себе довго просити: скоро надбули сорокашестирічний Михайло з дружиною і п'ятьма дрібонькими діточками (одне ще знайшлося в Канаді); сорокарічний Іван з дружиною і двійком дітей (одне також народилося на вільних землях); тридцятисемирічний Василь з дружиною і дитинкою (сім народилось уже тут).

Один з них, тих дітей, і став батьком Тараса...

То що: віднайшов свій корінь, розшифрував гілки родоводу — і можна бути спокійним, своє завдання, свій обов'язок виконав?

Але ж окрім його стрункої родинної гілки є ще по світах понад шістсот інших Байд — внуків і правнуків отих перших піонерів чотирьох братів. Як бути з ними? З таким трудом Тарас повіднаходив їх і тільки для того, щоб потішити своє самолюбство, ради простої цікавості. Це ж було б цікаво побачити кожного, зазнайомитись, потиснути руку, подивитись в очі, поцікавитись їх життям-буттям, може, й у помочі стати... Родичі ж вони, родичі усі. Байди! Козацького роду-племені. То хіба личить отак жити порізно й разу не побачивши одне одного?..

Як там ті лебеді із Молочного шляху, із Дороги лебедів — по одному пір'ячку кинули своїй подрузі — пораненій птасі, аби долетіла до вирію...

Хіба люди на таке не здатні: родич родичу подати руку?

...Мабуть, ще жоден відеофільм я не дивився із таким хвилюванням, як той, знятий Тарасом, що розповідав про перший з'їзд Байд. І хоч він почався із такого прикрого падіння з коня гетьмана фестивалю, все одно це щось незабутнє.

І хрипкі, з надтріснутим голосом сороміцькі, ще старокрайові коломийки дев'яносточотирирічного діда Андрія.

Здивовані сусіди: чим такі славні [illegible] прості фермери, щоб [illegible] з'їзд роби[illegible]

Чесним і працьовитим родом! Своїм утвердженням у цьому новому для себе краї. Своєю святою пам'яттю про землю ба[illegible]ків і [illegible]дів, своїм щирим [illegible]ним до усіх людей, хто [illegible] вони не були, де [illegible] б не працювали, якою мовою б не співали б.

І, видно, такі з'їзди родин потрібні, раз через п'ять літ, після другого байдівського з'їзду-фестивалю, на цей раз побіля озера «Зелений Гай», й інші великі династії по усій Канаді почали проводити свої: велика родина Качковських, Панчуків, Підіпригор, Луцюків...

Тарас Байда вже їм за консультанта і помічника: як і для свого з'їзду-фестивалю, виготовив для кожного учасника тих зібрань специфічну й [illegible]нальну, [illegible] кожного [illegible] символіку і атрибутику: значки, майки, кашкети, сорочки з написами, свій статут, свій сценарій проведення свята...

Третій з'їзд Байд був нечисленним і специфічним — на колесах.

Близько [illegible]ста найзаповзятливіших автолюбителів Байд рушили легковиками по усій Канаді — від одної родини до другої...

Цікаво пройшла поїздка, оригінально, та...

ЩОСЬ останнім часом ненастанно муляє його, тривожить, не дає спати.

Звернулася до нього уся громада поселення Сматц, околиці «Святого Юліана»: хіба тільки Байди заслужили на такі свята, на таке спортивне і театральне дійство, на такий відпочинок?!

Став головою громади. Почали проводити свята усієї околиці. Але... щось і далі шкребе душу, щось таки не дає спокою жити.

Зачастили в його міську хату у Саскатуні чоловіки-українці чи не усього міста — і молоді, і поважні, в літах: хіба тільки Байди козаки, а ми — ні? Хочемо мати своє козацьке товариство!

Організувалися. Два десятки «саскатунських козаків» — учителі, священики, адвокати, фермери, науковці від двадцяти одного до п'ятдесякозацтво (гроші на це — із членських внесків і пожертвувань меценатів).

Так, все це потрібне, усе важливе, цікаве — а його й далі знай точить, гризе, муляє якась ледь окреслена думка, якийсь невисловлений здогад, якийсь невловимий прорахунок, вже й недобрати — його чи чиєсь упущення... Ніщо його уже не тішить, ніщо не миле, не має вже, як раніше, повної радості з тих зібрань і свят, від клопотів, котрі вінчають радощі зустрічей.

Брав бандуру в руки, співав сумних козацьких пісень:

Зажурилась Україна,
Що нігде прожити:
Гей, витоптала орда кіньми
Маленькії діти!
Ой, маленьких витоптала,
Великих забрала...

І змовкав. Німували й струни. Доки по якімсь часі, одна за одною, знову не озивалася до нього тужливо:

...Ой, горе ж мені та
на чужині,
Що не вкупі та брати мої.

Пробував веселішої, яка б збурювала кров, яка б кликала його до активності, до дії:

...А ми ж тую червону
калину,
Гей, гей, гей!
та й піднімемо,
А ми ж свою славну
Україну,
Гей, гей, гей!
та й розвеселимо.

Не веселила. Ніби якийсь остюк засів у душі, у серці: не витягнути його, не залишити напризволяще. Відкладав інструмент, нипав поглядом по стінах, де рясніли побільшені фотографії з їх веселих свят. Усюди: на бочках з пивом, на стягах — Байда, Байда, Байда...

А що — Байда? Лише мед-горілочку пити? Шаблюкою розмахувати? На бандурі грати? Гульки справляти?

Але що це? Хтось тепер співає чи вже колись — так давно, що й несила пригадати, коли, — хтось награвав-співав?

...Йому вітер одвічає:
«Знаю, — каже, — знаю,
Твоя доля козацькая
В далекому краю».

Далека стороненька... Ніколи не бачений край, але рідний по крові, козацький далекий край... Україна!

Та хіба можуть збиратися на свій з'їзд-фестиваль Байди, хіба можна його так назвати, коли на ньому, тому зібранні, нема нікого звідтам, де закопана пуповина дідів і прадідів, де їх глибоке, углиб століть, коріння, де народилася їхня слава і пісня?!

Який же він дурний і самовпевнений! Зібрав на чужині, далеко від рідної козацької землі, розкиданих долею і часом, гілочки од великого дерева, а думав, тішився, що розпушив землю під тим могутнім, крислатим патріархом лісу! Гай, гай... Уся робота, усі пошуки, так випадає, — що іще попереду! Треба чимскоріше забути синяки і подряпини, вставати із путівця, на який його скинув Мустанг, і міцно всідатися у сідло коня, як і личить козакові. Натягнути повід, пришпорити скакуна і — в путь!

Це ж треба — майже двадцять років надаремно пустив за вітром! Треба негайно надолужити прогаяне!

Знову — листи, дзвінки, списки...

Та... мовчить Старий Край.

Як же це так? Старий Байда помер, чотири його сини із дітьми перебралися в Канаду, але ж, як свідчать документи, лишилися у Галичині ще їх дві сестри.

І ось уже куплено два квитки на Київ — дружина Фіалка теж захотіла прилучитися до пошуків коріння родоводу.

ЯК довго повзе поїзд із Києва до Львова! Як неспішно спиняється автобус мало чи не коло кожного стовпа до Коломиї... Городенки... Жабокруків...

Господи, це ж тут... це звідси... це мають бути...

Десять днів, як у прірву, — жодного сліду за Байдами у Галичині! Жодного родича...

Наповнив до країв слоїк землі із села, викопав кущ калини у лісі: у далекій Канаді, на маленькому цвинтарі, що на околиці «Святого Юліана», після повернення відбудеться велелюдна панахида — рідну землю по жмені, порівну, закопають у могили перших чотирьох Байдів.

А тоді він ще раз зупинився на узвишші села, вклонився йому, ... лися у серці... ... бути, аби жил... ... лі, і сліду їх... Не може... Не... ... зацький рід!

Так і хотіло... лоні докупи і... нічну далину:

— Агов, Ба...

Але, як і к... літ тому, про... себе: я ще с... віднайду усіх ... вони не були, ... не жили б. Я... жити мені ... Не називатися ... носити гучне ... Байда...

Здається, ... хмикнув у то... рас знову і з... малював, ско... перед собою, ... мною, шляхи ... на Україні. ... одразу раптом ... півсвої і пре... миглива дивит... відаючи, либо... вати на мій ... сис.

— Зрешто... з притиском у... ючи кожне сл... думував десь з... лосі, десь з в...

— Знаєш, ... ниті і славні... лумба, Кортеса... багатьох інши... ків, котрі відк... ленні на земл... ства, — так-от... шили свої нам... шої, другої а... вдалих спроб, ... коли не досяг... своїх великих...

Він витяг із... ла паку авіак... ди на Україну...

— Цього літ... уже п'ятнадця... Байд рушають... заків шукати ... свої джерела, ... Роз'їдемось по... республіки. Бу... чого б нам це ... Невже і тепер... таки знайдемо... Байдів?!

Я мовчав, ... лідовністю і д... ливістю у дося... леної благоро... раса із око... Юліана». Хоті... когось іншого ... ці — як би ві... таки козаць... Байд?..

в'яносторічної
про червневі
о ж року пе-
наді.
маленького
ежать перші,
х кирилицею
ться, ще теп-
мена.
имволічне зма-
іх представ-
их чотирьох
хто скоріше —
ерми — про-
лампу.
переможця на
ах, у перева-
ліпших спі-
юють півтора-
чашу друж-
звареним пи-
и, обличчя...
уси, китайці,
ці, шотландці
и Б…дів. Пе-
нн… … перемі-
… Справжній
засідання Ор-
аних Націй, а
козацької ро-

ти шести років — це кістяк коша козаків імені Вишневецького. Звичайно ж, під проводом Тараса Байди. Кожен, ясна річ, має козацький одяг, шаблю, ятаган, люльку й коня — барвиста картина, коли цей загін прямує вулицями міста під закохані й захоплені погляди його жителів, під час міських малих або великих свят (як добре, що є відеофільми — можна «побувати» на будь-якому з них!).

Збираються раз у місяць. Нагороду — козацьку чашу — після зібрання несе додому той, хто найточніше вцілить із лука; хто найдальше кине спис; хто краще, ліпше стріляє із пневматичної гвинтівки; виграє у більярд. І як вінець — право вистрілити зі своєї, козацької гармати...

Товариству козаків імені Вишневецького не соромляться приходити читати лекції з історії козаччини професори провідних університетів Канади, тут засновано кілька стипендій і премій для студентів вузів, які напишуть найкращі статті про

…ОЛІАНА»

сіди: чим такі
сті фермери,
робл…
ацьовим… ро-
вердженням у
для себе краї.
пам'яттю про
і д…ів, своїм
м… … ленням
хто … вони не
е працювали,
не говорили,
співали б.
і з'їзди родин
ерез п'ять літ,
байдівського
ю, на цей раз
Зелений Гай»,
династії по
чали проводи-
родина Кач-
уків, Підіпри-
вже їм за кон-
мічника: як і
ду-фестивалю,
кожного учас-
ань специфіч-
ну, … кож-
міш… символ-
ику: значки,
и, сорочки з
статут, свій
дення свята...
Байд був не-
ецифічним —
найзаповзят-
автолюбителів-
легковиками
— від одної
ої...
шла поїздка,
...
ганнім часом
но муляє йо-
жить, не дає
до нього уся
ння Сматц,
го Юліана»:
йди заслужи-
та, на таке
атральне дій-
відпочинок?!
ю громади.
дити свята
Але... щось і
шу, щось та-
ю жити.
його міську
ні чоловіки-
усього міста
оважні, в лі-
Байди коза-
Хочемо мати
товариство!
я. Два десят-
ких козаків»
ценики, адво-
науковці від
до п'ятдеся-

козацтво (гроші на це — із членських внесків і пожертвувань меценатів).

Так, все це потрібне, усе важливе, цікаве — а його й далі знай точить, гризе, муляє якась ледь окреслена думка, якийсь невисловлений здогад, якийсь невловимий прорахунок, вже й недобрати — його чи чиєсь упущення... Ніщо його уже не тішить, ніщо не миле, не має вже, як раніше, повної радості з тих зібрань і свят, від клопотів, котрі вінчають радощі зустрічей.

Брав бандуру в руки, співав сумних козацьких пісень:

Зажурилась Україна,
Що нігде прожити:
Гей, витоптала орда кіньми
Маленькії діти!
Ой, маленьких витоптала,
Великих забрала...

І змовкав. Німували й струни. Доки по якімсь часі, одна за одною, знову не озивалася до нього тужливо:

...Ой, горе ж мені та
на чужині,
Що не вкупі та брати мої.

Пробував веселішої, яка б збурювала кров, яка б кликала його до активності, до дії:

...А ми ж тую червону
калину,
Гей, гей, гей!
та й піднімемо,
А ми ж свою славну
Україну,
Гей, гей, гей!
та й розвеселимо.

Не веселила. Ніби якийсь остюк засів у душі, у серці: не витягнути його, не залишити напризволяще. Відкладав інструмент, нипав поглядом по стінах, де ряхтіли побільшені фотографії з їх веселих свят. Усюди: на бочках з пивом, на стягах — Байда, Байда, Байда...

А що — Байда? Лише мед-горілочку пити? Шабелькою розмахувати? На бандурі грати? Гульки справляти?

Але що це? Хтось тепер співає чи вже колись — так давно, що й несила пригадати, коли, — хтось награвав-співав?

...Йому вітер одвічає:
«Знаю, — каже, — знаю,
Твоя доля козацькая
В далекому краю».

Далека сторононька... Ніколи не бачений край, але рідний по крові, козацький далекий край... Україна!

Та хіба можуть збиратися на свій з'їзд-фестиваль Байди, хіба можна його так назвати, коли на ньому, тому зібранні, нема нікого звідтам, де закопана пуповина дідів і прадідів, де їх глибоке, углиб століть, коріння, де народилася їхня слава і пісня?!

Який же він дурний і самовпевнений! Зібрав на чужині, далеко від рідної козацької землі, розкиданих долею і часом, гілочки од великого дерева, а думав, тішився, що розпушив землю під тим могутнім, крислатим патріархом лісу! Гай, гай... Уся робота, усі пошуки, так випадає, — що іще попереду! Треба чимскоріше забути синяки і подряпини, вставати із путівця, на який його скинув Мустанг, і міцно всідатися у сідло коня, як і личить козакові. Натягнути повід, пришпорити скакуна і — в путь!

Це ж треба — майже двадцять років надаремно пустив за вітром! Треба негайно надолужити прогаяне!

Знову — листи, дзвінки,
списки...
Та... мовчить Старий Край.

Як же це так? Старий Байда помер, чотири його сини із дітьми перебралися в Канаду, але ж, як свідчать документи, лишилися у Галичині ще їх дві сестри.

І ось уже куплено два квитки на Київ — дружина Фіалка теж захотіла прилучитися до пошуків коріння родоводу.

Як довго повзе поїзд із Києва до Львова! Як неспішно спиняється автобус мало чи не коло кожного стовпа до Коломиї... Городенки... Жабокруків...

Господи, це ж тут... це звідси... це мають бути...

Десять днів, як у прірву, — жодного сліду за Байдами у Галичині! Жодного родича...

Наповнив до країв слоїк землі із села, викопав кущ калини у лісі: у далекій Канаді, на маленькому цвинтарі, що на околиці «Святого Юліана», після повернення відбудеться велелюдна панахида — рідну землю по жмені, порівну, закопають у могили перших чотирьох Байдів.

А тоді він ще раз зупинився на узвишші села, вклонився йому, і сльози запеклися у серці: не може того бути, аби жили Байди в селі, і сліду їх не лишилося. Не може... Незнищенний козацький рід!

Так і хотілося скласти долоні докупи і гукнути у синіючу далину:

— Агов, Байди, де ви?!

Але, як і колись, двадцять літ тому, прошептав сам до себе: я ще сюди вернусь, я віднайду усіх Байд — де б вони не були, у яких землях не жили б. Інакше... Інакше не жити мені на цьому світі. Не називатися козаком. Не носити гучне прізвище — Байда...

Здається, я недовірливо хмикнув у той час, коли Тарас знову і знову посилено малював, скорше, мабуть, перед собою, аніж переді мною, шляхи пошуків Байд на Україні. Після того він одразу раптово замовк на півслові і продовжував незмигливо дивитися на мене, не відаючи, либонь, як відреагувати на мій відвертий скепсис.

— Зрештою, знайшовся: з притиском у голосі, карбуючи кожне слово, казав-роздумував десь з образою в голосі, десь з викликом:

— Знаєш, коли б знамениті і славні мореходи — маю на оці передовсім Колумба, Кортеса, Магеллана та багатьох інших їх поплічників, котрі відкрили найвіддаленіші на землі країни і царства, — так-от, якби вони лишили свої наміри опісля першої, другої або третьої невдалих спроб, — вони б ніколи не досягли результатів своїх великих трудів...

Він витяг із шухляди стола паку авіаквитків з Канади на Україну.

— Цього літа, як бачиш, уже п'ятнадцять канадських Байд рушають на землю козаків шукати свої витоки, свої джерела, свій пракорінь. Роз'їдемось по усіх областях республіки. Будемо шукати, чого б нам це не коштувало. Невже і тепер не віриш, що таки знайдемо на Україні Байдів?!

Я мовчав, вражений послідовністю і доброю настирливістю у досягненні поставленої благородної мети Тараса із околиці «Святого Юліана». Хотів би я бачити когось іншого на моєму місці — як би він зреагував на таки козацьку затятість Байд?..

А МУДРІСТЬ ЖЕ БУЛА СВОЯ...

Загальновідомі факти, що свідчать про рівень освіченості наших предків починаючи з Київської Русі і десь до кінця XVII століття. Тут ми можемо розповісти про бібліотеку Ярослава Мудрого, українців, що студіювали науки в Сорбонні, університетах Кракова, Падуї, Болоньї, Кенігсберга, Риму, словом по всій Європі XIV—XVII століття. Знаємо, багато з них стали професорами, ректорами цих університетів, як от Юрій Дрогобич у 1481 році — Болонського. Знаємо, що навчання в університетах Європи набуло для українців усталеної традиції, про що свідчить, скажімо, реєстр студентів Ягелонського університету, де дізнаємося, що у 1407 році тут навчалися Томаш Тичина та Венчеслав Тичина, у 1434 — Степан Тичина, в 1475 — Михайло Тичина, в 1486 — Микола Тичина, в 1535 — Григорій Тичина, в 1557 Мартин Тичина... Коментарі тут, як кажуть, зайві.

Результатом закордонних студій стало те, що про Україну по всій Європі пішла слава, як про землю багату, населену освіченими людьми. У записках Антіохійського патріарха Макарія, який подорожував по Україні в 1651 році, читаємо, що «...по всій землі русів, тобто козаків, ми помітили в них гарний звичай, який привів нас у подив, а саме: усі вони, крім небагатьох, уміють читати і знають порядок молитов та церковні співи, навіть більшість їхніх жінок та дочок. При цьому священики навчають навіть дітей-сиріт і не залишають їх тинятися без знань...»

Але уже після 1654 року починається та межова ситуація, коли нам стає важко сказати щось певне про рівень освіти на Україні. Правда, ще до кінця XVII століття українська земля і її перлина Києво-Могилянська академія за словами Гедеона Вишенського «...изобиловала всегда учеными людьми... и от нее аки с преславных Афин, вся Россия источник премудрости почерпала...» А що це було так, то промовистим свідченням буде факт, що за період з 1701 по 1763 роки посаду ректора Московської академії посідали 21 чоловік, з яких 18 були з Києво-Могилянської академії. За той же час посаду префекта займало 25 чоловік і 23 були з Києва. Могилянці ж заснували сотні інших шкіл у Московії, які перелічувати тут не будемо.

Говорячи про XVIII століття і про тогочасних освічених українців, ми здебільшого обмежуємося згадками про кількох видатніших людей, як от Іван Мазепа на початку століття, слідом — Пилип Орлик, а далі... Далі темінь... Тим більше, коли мова заходить про загальний рівень освіченості тогочасних українців. І тут не без нашої допомоги твориться міф про малоосвіченість українців у XVIII столітті.

Виявляється, це далеко не так. І на такий висновок наштовхнули відомості, які містяться в реєстрах «Знатного військового товариства» кінця XVIII століття. Такі реєстри були й раніше, але дані про освітній ценз зустрічаються тільки в реєстрах 80-х років цього століття. До знатного військового товариства належала та частина нового зверхнього стану гетьманської України, яка не посідала жодних державних посад. Більш знатні з них були приписані до бунчука гетьманського і звалися «бунчуковими». Середнє панство мало пильнувати і відбувати військову службу біля стягу військового і носило назву «військових товаришів». Нарешті, дрібніші підпанки йшли в похід під полковою корогвою, чи «значком» і через це звалися «значковими».

Оскільки у 80-х роках XVIII століття при складанні реєстрів цього знатного військового товариства стали заповнювати і графу про освіту кожного з них, ми за допомогою цих статистичних даних дізнаємося про освітній ценз панівних кіл людності Лівобережної України.

Маємо реєстр бунчукового товариства Київського полку за 1782 рік, де зазначається, що всі вони вміють читати і писати російською мовою. У Лубенському полку реєстр 1783 року нараховує 5 бунчукових, з яких 3 також читають і пишуть російською мовою, а 2 знають ще польську і латинську. У Ніжинському полку 1783 року було 17 бунчукових. З них 13 «грамоты читать и писать по российски умеют», 3 інші знають ще латинську мову, а один знає не тільки латинську, а й польську.

Такі дані про найзначніший походженням і найміцніший своїми економічними позиціями шар тогочасного українського панства. Ці дані свідчать про загальну письменність усіх бунчукових. І, оскільки мова йде про кінець XVIII століття, то можна припустити, що бунчукові товариші справді вивчали російську мову, а не «руську» (тобто українську). Та цілком ймовірно, що більшість із них крім російської, володіли ще й українською.

Військових товаришів, наприклад, у Київському полку 1782 року було 6 і всі вони читали та писали російською мовою. У Лубенському полку в 1783 році їх 35 осіб. 28 із них знають тільки російську грамоту, 3 — знають ще латину, один володіє російською і французькою мовами.

Така ж ситуація і серед «значкових товаришів», які всі володіють російською, деякі — латинською і польською, а «значковий товариш» Андрій Гудима читає і пише російською, латинською, польською, французькою та німецькою.

Ці реєстри робилися в самому кінці існування Гетьманської України, бо вже в тому ж таки 1783 році козацькі полки було скасовано. Проте ці дані свідчать, що освіченість була майже повною хоча 6 серед вищого прошарку населення України. Разом з тим, це показує нам, що колегії, де раніше вивчали латину, грецьку та інші мови, занепадали і перетворювались в духовні академії, а там освіта замінювалась схоластикою і вимагалися знання лише однієї мови — російської — як засіб русифікації України.

А сам факт, що реєстри про знання рідної мови і не згадують, свідчить, що процес зросійщення українського панства в кінці XVIII століття відбувався швидкими темпами. Показовим у цьому плані було те, що, скажімо, в 1780 році Київська академія посилала в Москву студентів для кращого оволодіння російською мовою, щоб після повернення вони викладали в академії. О, іронія долі... Століття минуло з того часу, коли козаки, листуючись з московським царем, вживали латинську мову, яка була на той час міжнародною мовою спілкування по всій Європі, на що московські бояри просили козаків надалі писати на «понятном им языке», а в російських вищих учбових закладах і в той час викладали вихованці Києво-Могилянської академії...

Сергій ЛАВРЕНЮК.

ЗВЕРНЕННЯ ДО ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Дорогі браття і сестри!

Ми звертаємося до вас у зв'язку з тим, що останнім часом знову (після короткочасного спаду) набуває все більшого розмаху велике всенародне лихо — пияцтво. Протягом трьох останніх років споживання горілки на Україні зросло більш ніж удвічі. Зросла кількість людей, хворих на алкоголізм, померлих від хвороб, пов'язаних із вживанням алкоголю, кількість нещасних випадків, злочинів. Більше стало проливатися дитячих та жіночих сліз.

У запалі критики окремих помилок перших років перебудови з уст багатьох політичних діячів все частіше звучать звинувачення на адресу антиалкогольних заходів. На жаль, вони знаходять підтримку в багатьох представників населення республіки. Прибічники сліпого наслідування (копіювання) стилю життя громадян країн Заходу кваліфікують колишні обмеження стосовно доступності алкогольних виробів навіть як «порушення прав людини» в нашій країні. Але в дійсності найважливішим чинником є величезна залежність державного бюджету від грошей, одержуваних за реалізацію наркотичного зілля. Виходить, що у скрутному фінансовому становищі сьогодення держава вільно чи невільно зацікавлена в тому, щоб люди якомога більше купували горілки та інших алкогольних виробів. При цьому, звичайно, інколи звучать і перестороги щодо «пияцтва — зла». Мовляв, треба вчитися вживати алкоголь «цивілізовано», «культурно», «помірно». Але скільком же людей отаке «культурне» вживання призвело до того, що вони опинилися під парканом, в лікарні чи взагалі поза суспільством? Пропонуючи людям за солідну ціну копійчану отруту, їх звинувачують у тому, що вони цю отруту не вміють вживати «цивілізовано». Апелюючи сьогодні до загальнолюдських цінностей, чи віддаємо ми собі звіт у тому, що алкоголізація народу є аморальною?

Дорогі браття й сестри!

Схаменіться! У вихорі скрутного сьогодення знайдіть у собі сили та можливості поглянути на проблему вживання алкоголю, наркотиків з іншої, не звичної точки зору. Відомо, що здоров'я людини залежить від способу життя, який вирішальною мірою визначається ставленням людини до вживання алкоголю. Адже тверезий спосіб життя—то не чиясь поблажлива вигадка. Тверезість — це соціально-економічна та моральна цінність. Її наявність свідчить про духовний рівень як конкретної людини, так і суспільства в цілому. Тому Святе Письмо заповідає: «Не впивайтесь вином, у якому розпуста...» (Еф. 5, 18) і «...щоб ваші серця не обтяжувалися ненажерством та пияцтвом...» (Лк. 21, 34). Християнство вимагає від своїх послідовників бути тверезими, мати досконалу надію на благодать. «І щоби не бути спокусою для інших, краще зовсім не пити вина». (Рим. 14, 21).

Сьогодні під прапором «плюралізму думок» засоби масової інформації заполонила реклама і пропаганда вживання так званих «вишуканих» алкогольних виробів.

Ми звертаємося до народних депутатів України з проханням: під час розв'язування питань соціально-економічного розвитку республіки зважати на ті величезні негативні наслідки, які тягне за собою відродження алкоголізації народу до масштабів доперебудовчого періоду.

Ми звертаємося до робітників та селян: чи хочете ви бачити своїх дітей у майбутньому пияками? Але ж уперше в своєму житті вони бачать людину з чаркою саме у вашій особі. Задумайтесь над цією обставиною!

Ми звертаємося до діячів літератури та мистецтва: скажіть «ні» у своїх творах прославлянню винопиття. Відобразіть краще у всій своїй привабливості тверезий спосіб життя. За це вам буде вічна вдячність від нащадків.

Ми звертаємося до науковців: будьте щирими перед своєю совістю. Не намагайтесь надати наукову обгрунтованість вживанню алкоголю та інших наркотиків. Бо ніхто краще за вас не знає про всю згубність для організму людини її алкогольної та іншої наркотичної залежності. Натомість запропонуйте людям прийнятні способи зняття стресових напружень, яких так багато в нашому повсякденні, та й майбутнє поки що не обіцяє їх зменшення.

Ми звертаємося до всіх релігійних діячів — пастирів душ людських: не забувайте нагадувати і віруючим, і невіруючим, що пияцтво — це наслідок гріховності людського єства. А точніше — це один із тих гріхів, який зводить нанівець весь зміст життя людини на землі й перешкоджає здійсненню головної мети людського буття — вічності, бо «п'яниці... Царства Божого не наслідують» (І Кор. 6, 10).

Ми щиро сподіваємося, що наш голос буде почуто. І якщо в когось з допомогою Божою похитнеться його позитивне ставлення до вживання алкоголю та інших наркотичних речовин, ми вважатимемо це за ще один крок до вдосконалення нашого земного життя, до щасливого майбутнього нашого народу.

Предстоятель Української Православної Церкви, Митрополит Київський і всієї України
ФІЛАРЕТ.
Голова республіканської ради Українського товариства тверезості та здоров'я, академік АМН СРСР
А. РОМОДАНОВ.
Голова республіканської ради євангельських християн-баптистів України
Я. ДУХОНЧЕНКО.
Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

ЄВАНГЕЛІЯ ВІД ХОМИ

ПАПІРУСНІ СУВОЇ З ЄВАНГЕЛІЄЮ ВІД ХОМИ СТАЛИ УНІКАЛЬНОЮ АРХЕОЛОГІЧНОЮ ЗНАХІДКОЮ XX СТОРІЧЧЯ. УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЦЕЙ ВИТВІР АПОСТОЛА ІСУСА ХРИСТА ДРУКУЄТЬСЯ ВПЕРШЕ.

16. Ісус сказав:
— Коли ви побачите того, котрий не народжений жінкою, упадіть ниць і пошануйте Його: Він — ваш Батько.

17. Ісус сказав:
— Можливо, люди гадають, що Я прийшов кинути світ у космос і вони не знають, що Я прийшов кинути на землю поділ, вогонь, меч, війну. Бо п'ятеро будуть у домі: троє будуть супроти двох і двоє супроти трьох. Батько супроти сина і син супроти батька, і вони будуть стояти як єдині.

18. Ісус сказав:
— Я дам вам те, чого не бачило око, і те, чого не чуло вухо, і те, що не ввійшло у серце людини.

19. Учні сказали Ісусу:
— Скажи нам, яким буде наш кінець?
Ісус сказав:
— Чи відкрили ви початок, щоб шукати кінець? Бо в місці, де початок, там буде кінець. Блаженний той, хто буде стояти на початку, і він пізнає кінець і не діткнеться смерті.

20. Ісус сказав:
— Блаженний той, хто був до того, як виник.

21. Якщо ви у Мене учні і якщо слухаєте Мої слова, оце каміння буде слугувати вам.

22. Бо є у вас п'ять дерев у раю, котрі незрушні і влітку, і взимку, і їхнє листя не опадає. Той, хто впізнає їх, не діткнеться смерті.

23. Учні сказали Ісусові:
— Скажи нам, на що схоже Царство Небесне?
Він сказав їм:
— Його можна порівняти з гірчичним зерням, найменшим з-поміж усілякого сім'я. Коли ж воно падає на зорану землю, воно викидає велику гілку і стає покриттям для птахів небесних.

24. Марія сказала Ісусові: «Скажи нам, на кого схожі Твої учні?»
Він сказав:
— Вони схожі на діток малих, котрі

розташувались у полі, яке їм не належить. Коли прийдуть господарі поля, вони скажуть: «Залиште нам наше поле». Вони оголяться перед ними, щоб залишити це їм і дати їм їхнє поле.

25. Тому я кажу:
— Якщо хазяїн дому відає, що приходить злодій, він буде остерігатись, аж допоки він не прийде, і він не дозволить йому закрастися в його дім, щоб винести його речі. Тому виявляйтеся перед світом, підпережіть ваші стегна з великою силою, щоби розбійники не знайшли стежки прийти до вас. Бо необхідне, що ви чекаєте, буде знайдено.

26. О, якби та був серед вас тямущий чоловік! Коли плід достиг, він прийшов кваплива — його серп у руці його — і зібрав його. Той, хто має вуха слухати, нехай почує!

27. Ісус побачив немовлят, які смоктали молоко. Він сказав учням своїм:
— Оці немовлята, які смокчуть молоко, схожі на тих, котрі входять до Царства.
Вони сказали Йому: «І що ж, як ми немовлята, ми ввійдемо до Царства?»
Ісус сказав їм:
— Коли ви зробите двох одним, і коли ви витворите зовнішню сторону і зовнішню сторону як внутрішню сторону, і горішню сторону як нижню сторону, і коли ви зробите чоловіка і жінку одним, щоб чоловік не був чоловіком і жінка не була жінкою, коли ви витворите очі замість ока і руку замість руки, і ногу замість ноги, образ замість образа, — тоді ви увійдете в Царство.

28. Ісус сказав:
— Я виберу вас одного з тисячі і двох на десять тисяч, і вони будуть стояти як одно.

29. Учні Його сказали:
— Покажи нам місце, де Ти, бо мусимо знайти його.
Він сказав їм:
— Той, хто має вуха, нехай почує. Є світло всередині людини, і вона освітлює цілий світ. Якщо вона не освітлює, тоді — морок.

30. Ісус сказав:
— Люби брата свого, як душу свою. Бережи його, як зіницю ока твого.

31. Ісус сказав:
— Сучок в оці брата твого ти бачиш, а колоди в твоєму оці ти не бачиш. Коли витягнеш колоду з твого ока, тоді ти побачиш, як витягти сучка з ока брата твого.

32. Якщо ви не поститесь від світу, ви не знайдете Царства. Коли ж ви не робите суботу суботою, ви не побачите Отця.

33. Ісус сказав:
— Я повстав серед світу, і Я з'явився їм у плоті. Я знайшов усіх п'яними, і не знайшов жодного з них спраглим, і душа моя опечалилась за дітей людських. Бо вони сліпі в серці своєму і вони не бачать, що вони приходять у світ порожніми; вони живуть так, щоб знову піти зі світу порожніми. Але тепер вони п'яні. Коли вони відринуть своє вино, тоді вони покаються.

34. Ісус сказав:
— Якщо плоть виникла заради духу, це — чудо. Якщо ж дух заради тіла, це — чудо з-поміж чудес. Але Я дивуюсь з того, яким чином таке багатство міститься в такій бідності.

(Далі буде).

(Продовження. Початок в № 21 від 31 січня 1991 р.).

Переклав Олександр ГИЖА, письменник.

Поки гладкий схудне...

Шановні читачі! В попередньому випуску «Дивосилу» ми почали друкувати розділи книги Віктора Лозинського, головного лікаря Київського міського центру здоров'я («Вчіться бути здоровим» та «Все про їжу та проблеми зайвої ваги»). Ця книга зараз готується до друку, але автор і упорядник був настільки люб'язним, що передав нам рукопис. Отже, наші передплатники матимуть можливість отримати книжку набагато раніше, ніж вона надійде до книгарень. Нині ми продовжуємо друкувати її розділи.

У нас в країні майже половина дорослого населення має надмірну вагу, а 25 відсотків — страждають ожирінням.

Спеціалісти помітили пряму залежність між надмірною масою тіла і тривалістю життя. При надмірній вазі 4,5 кілограма смертність збільшується на 8 відсотків, при надмірній вазі 20 кг — в 1,5 раза вища, ніж серед людей з нормальною вагою. Після 45 років смертність серед огрядних людей у два рази вища, ніж серед худих.

Раціональне харчування — один з найважливіших чинників збереження і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, подовження довголіття. Серйозну небезпеку для здоров'я становить ожиріння. М. Амосов пише: «У більшості хвороб винна не природа, не суспільство, а сама людина. Найчастіше вона хворіє внаслідок лінощів і пожадливості, а іноді і від нерозумності».

Американський лікар-дієтолог Д. Джилл помітив, що худорляві люди ретельно пережовують їжу, їдять повільно, залишають на тарілці недоїдки; і навпаки, огрядні люди їдять швидко, погано пережовують їжу, на тарілці у них нічого не залишається.

Щоб уникнути зайвої ваги, Д. Джилл і Дж. Костас радять дотримуватися таких правил:

1. Не рекомендується їсти всю страву до кінця, хоч ви змалку привчені не залишати нічого на тарілці; подивіться, до чого це призвело.

2. Не слід відволікатися під час їжі. Звертайте увагу на те, як, скільки і що ви їсте.

3. Узявши в рота невеликий шматочок, треба відкласти ложку чи виделку і постаратися відчути аромат і смак їжі.

4. Слід ретельно прожовувати їжу і аж поки не проковтнете її, не беріться знову за прибор.

5. Обов'язково робіть невеликі паузи між ковтками.

6. Намагайтеся не їсти на самоті. Можливо, присутність за столом когось іще нагадає про потребу дещо вгамувати свій апетит.

7. Доречно готувати раціональну кількість їжі. Якщо ви приготували надто багато, завжди знайдеться бажаючий з'їсти все, причому, це буде той, кому це найбільшою мірою протипоказано.

8. Якщо у вас у квартирі є столова кімната, накривайте на стіл у ній, а страви розставляйте на кухні. Тоді ви, може, рішучіше відмовлятиметесь від свого наміру.

9. Намагайтеся розтягувати час, коли їсте. Пам'ятайте, що сигнал про тамування голоду надходить у мозок тільки через 20 хвилин по тому, як ви почали їсти.

10. Подружжя має підтримувати одне одного у бажанні дотримуватись дієти.

11. Розподіляйте калорії впродовж дня у таких співвідношеннях:

30 відсотків — перший сніданок;

10 відсотків — другий сніданок;

45 відсотків — обід;

15 відсотків — вечеря.

12. Виконуйте фізичні вправи наприкінці дня, перед вечерею, щоб зменшити апетит. А щоб зменшити жирову, а не м'язову масу, слід збільшити фізичну активність, переважно з допомогою ходьби і бігу.

13. Культивуйте здоровий острах перед огрядністю.

14. Споживайте менше жирної їжі, цукру.

15. Слід більше споживати сирих фруктів та овочів, вареної картоплі, чорного хліба, пісних супів, риби, нежирного м'яса.

16. При приготуванні їжі використовуйте якнайменше жиру.

17. Не споживайте алкоголю. Один кухоль пива — це 150 кілокалорій.

18. Постійно контролюйте свою вагу (ідеальна вага за Броком дорівнює зросту в сантиметрах мінус 100; за індексом Бреймана зріст у сантиметрах, помножений на 0,7 і мінус 50, дорівнює ідеальній вазі).

19. Додатково споживайте полівітаміни, особливо взимку і навесні. Вітамін С корисний усім і завжди.

Якщо дотримуватись цих рекомендацій, то вже через певний час надто огрядна людина відчуватиме приплив енергії, піднесення працездатності, збільшення фізичних сил. А головне, почнеться поступове схуднення і нормалізація ваги тіла.

Фото Валерія ІНЮТІНА.

МАЙБУТНІМ МАМАМ

П'ять порад професора І. Аршавського

1. Найголовніше — сконцентрувати всю увагу на стані вагітності, всі вчинки підкорити цьому станові. І сама майбутня мама, і ті, хто її оточує, мають боротися з чинниками, які можуть завдати шкоди, викликати стресову ситуацію. Статистика показує, що у подружжя, яке ставиться одне до одного з любов'ю, уважно, найчастіше народжуються здорові діти.

2. Майбутнє немовля постійно потребує надходження кисню з материнської крові. Встановлено, що для нього дуже корисне часте дихання вагітної жінки, яке викликає гіпервентиляцію, надлишок кисню в організмі. Оптимальний режим гіпервентиляції — щоденно приблизно п'ять сеансів частого дихання тривалістю по 1—2 хвилини.

Виконується це таким чином: треба сісти на стілець і частіше дихати. Особливо корисні такі вправи під час пізніх токсикозів. Загальноприйнята вимога— часто провітрювати приміщення, де перебуває вагітна жінка, — якраз і викликана потребою створити надлишок кисню.

3. Майбутній дитині потрібен режим, що стимулює її рухову активність. Такий режим виникає при періодичному дефіциті кисню і поживних речовин. Кращий спосіб створити такі умови — раз у раз виконувати фізичні вправи, які викликають відплив крові від плоду до активно працюючих м'язів. Найбільш доступні форми фізичних вправ для майбутньої мами — це прогулянки (бажано в середньому темпі), рекомендується також підніматися сходами на другий — четвертий поверхи, загальнозміцнююча гімнастика.

4. Руховий режим потрібен майбутній мамі не тільки в інтересах дитини, а й в її власних. Цей режим має підготувати її до пологів і сприяти тому, щоб після пологів її постать була такою самою, як до вагітності. Щодо цього насамперед допоможуть вправи, які зміцнюють м'язи живота, промежини, тазового дна. Таких вправ — безліч, їх опис дають у жіночих консультаціях, усі вони зводяться найчастіше до нахилів, присідань, піднятя ніг і різних положень у повільному і середньому темпі.

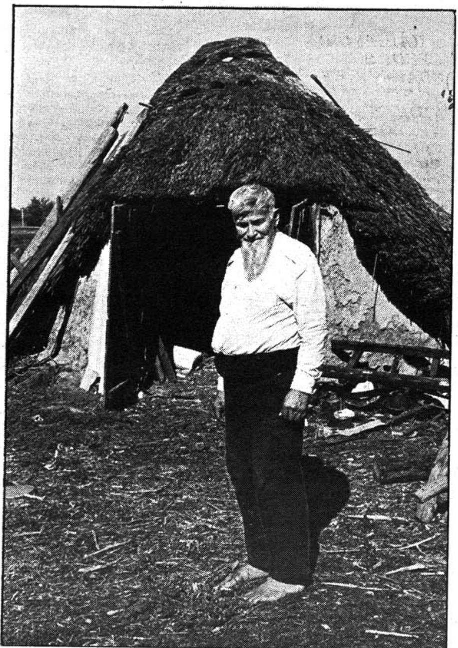
5. Харчування ні в якому разі не повинно бути надмірним. Треба, щоб воно було повноцінним щодо білків і надмірним щодо вітамінів і мікроелементів. Харчування має забезпечити майбутню дитину всім необхідним і водночас не обмежувати її активність. Завдання харчування в інтересах майбутньої матері — не ослабити організм і при цьому допомогти жінці після пологів зберегти таку вагу, яка була у неї до вагітності.

Якщо у допологовому періоді було допущено помилок, їх можна значною мірою виправити, вміло виховуючи немовля.

Перший тиждень життя дитини — критичний період. У цей час вирішується, чи пристосується вона до нових умов. Перший тиждень значною мірою визначає, чи позбудеться дитина фізіологічної незрілості або ж, навпаки, ця незрілість унаслідок неправильних дій загостриться.

Віктор ЛОЗИНСЬКИЙ, головний лікар Київського міського центру здоров'я.

Вашу увагу привернула інформація про екстрасенса Сергія Доброва, до редакції надходять листи з проханням повідомити його адресу. На жаль, поки що такої змоги ми не маємо, оскільки С. Добров організовує новий центр. Та як тільки лікар матиме приміщення, ми одразу ж надрукуємо його адресу. А поки що С. Добров обіцяв передати для публікації мантри, після читання яких вголос знижується тиск крові, нормалізується її формула та відбуваються не менш дивні дива. Мантри та продовження розмови з екстрасенсом читайте в наступному випуску «Дивосилу».

Цьому чоловікові за дев'яносто літ. Він — старійшина роду Панків, знаменитих майстрів петриківського розпису. Лиш зійде сніг — ходить босий, акуратно навідується до церкви (а це — за кілька верстов), порається на грядках і сподівається дожити до того часу, коли «знову даватимуть землю». У цих краях, до речі, збереглася формована віками культура козацького побуту та господарювання. Ось, можливо, й уся таємниця творчого довголіття..

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Царичанський район. Дніпропетровська область.

Книжкова полиця

НАРОДНА МЕДИЦИНА УКРАЇНЦІВ

В умовах бурхливого процесу відродження національної самосвідомості в лоно національної культури повертаються пласти вирваних з нього сторінок. Цілком природно, що дедалі більшою популярністю у широкого загалу нашої громадськості користується література, присвячена народній медицині. В цьому дістає свій прояв споконвічний потяг людини до природи.

Поза всяким сумнівом, безперечний інтерес читачів викличе й книга З. Болтарович «Народна медицина українців» (Київ — Наукова думка. — 1990), яка щойно надійшла до книгарень республіки. На основі літературних джерел, архівних даних, власних польових досліджень автор робить спробу реконструкції народної медицини українців XIX — початку XX сторіччя, узагальнення того багатовікового досвіду, нагромадженого в цій галузі знань. Водночас розкриваються місце і роль народної медицини в житті народу, соціально-економічні та історико-культурні фактори її побуту. Особливий інтерес читача, безперечно, викличе розділ, присвячений лікувальній магії — одному з неодмінних компонентів практики народного лікування.

Володимир ОГІРЧУК, науковий співробітник Інституту філософії АН УРСР.

У ЛОБАНОВСЬКОГО В ЕМІРАТАХ

Керівника наукового центру ФК «Динамо» (Київ) кандидата педагогічних наук Анатолія Зеленцова динамівці жартома називають своїм головним модельєром. Понад п'ятнадцять років триває його творчий контакт з Валерієм Лобановським. Тому й не дивно, що коли Валерій Васильович став тренером-консультантом усіх збірних в Об'єднаних Арабських Еміратах, то звернувся за допомогою саме до Анатолія Михайловича. Той разом зі своїми помічниками Олександром Штеліним та Володимиром Лазаренком і лікарем динамівців, кандидатом медичних наук Володимиром Малютою вилетіли до Лобановського в ОАЕ. І що ж вони там робили? Про це нашому кореспондентові розповідає А. Зеленцов:

— За всього багатства в цій країні футбол поки — невиорана цілина. Місцева федерація до нововведень ставиться насторожено. Ми ж вирушили туди, щоб провести тестування кандидатів до національної, олімпійської та юнацької збірних цієї країни. Свою роботу ми будували за кількома напрямами: медичним, біологічним, педагогічним та психо-функціональним. З таким обсягом роботи, якщо відверто, раніше не зустрічалися. У Сашка Штеліна від перенапруження навіть одного разу кров носом пішла.

— А на якій техніці працювали?

— На тій, яку нам надали господарі. Але дискети до комп'ютерів привезли власні, з нашими програмами.

Скажу, що інтерес до нашої бригади був величезний. З'їхалися фахівці з багатьох міст і навіть сусідніх країн: тренери, функціонери, спортивні лікарі.

Найважче було проаналізувати море інформації, яку набирали про 107 футболістів. Дещо довелося доробляти вже в Києві.

Виникає запитання: для чого все робилося? Для створення широкомасштабної програми підготовки збірних ОАЕ, якими керують Валерій Лобановський та Сергій Мосягін. Зараз найбільша їхня увага до олімпійської команди, яка незабаром має розпочати підготовку до відбіркових матчів до Олімпіади в Барселоні.

— Розкажіть трохи детальніше про футбол в ОАЕ.

— Він — любительський за статусом. Грають тут клерки, студенти, поліцейські. І ставлення до всього поки любительське. Хоча з великим інтересом вивчається все нове. У чемпіонаті країни, який проходить лише в одній лізі, виступає 14 клубів. А от умови в них такі, що можна позаздрити: чудові бази, казкові зелені поля найвищої якості.

Втім Валерій Васильович висунув ідею про створення професійної ліги. І в неї з'явилося чимало прихильників. Навіть з числа керівників держави.

— Розкажіть детальніше, як влаштувався на новому місці Валерій Васильович?

— До нього ставлення прекрасне, популярність його величезна. Про тренера з України, який став майже національним героєм ОАЕ, багато пише преса. Він має чудові побутові умови: велику квартиру в найпрестижнішому районі міста Дубай. Федерація виділила Лобановському автомобіль, яким він сам керує. Щоправда, одного разу ми поспішали на ділову зустріч, і Валерій Васильович ніяк не міг розібратися з численними переїздами, естакадами. Довелося добре попотіти, щоб вибратися з того лабіринту.

У роботі в нього є на кого спиратися. Більшість тренерів клубів прагнуть підписати контракти з ним. Зустрів я в ОАЕ багато своїх колишніх студентів — випускників КДІФКу, які, зрозуміло, пристойно володіють російською. І вони готові прийти на допомогу Лобановському. До речі, лікар збірної також вчився в нашій країні і знає мову.

— А чи буде в Лобановського відпустка?

— Додому він планує приїхати лише наприкінці нинішнього року. Отже, канікули ще далеко. Відчувається, що наш тренер скучив за домом. Через це він щотижня телефонує до ФК «Динамо» (Київ). Просив мене, коли я вирушав до ОАЕ, набрати якомога більше газет, журналів, книжок...

...для чого все це робилося? Для створення широкомасштабної програми підготовки збірних ОАЕ, якими керують Валерій Лобановський та Сергій Мосягін. Зараз найбільша їхня увага до олімпійської команди, яка незабаром має розпочати підготовку до відбіркових матчів до Олімпіади в Барселоні.

— А яке враження в цілому справила на вас ця країна?

— Раніше я думав, що рівень життя в США — вершина сподівань. Ан ні, в ОАЕ, як на мене, він значно вищий. Це просто якась фантастика. Такий собі ріг достатку. Люди з почуттям гідності, але дуже доброзичливі й виховані. Всюди якась стерильна чистота й охайність.

— Анатолію Михайловичу, коли ви були на берегах Перської затоки, військова блискавка ще не вдарила. Але, мабуть, і тоді вже відчувалося напруження?

— Я його не помітив, бо життя було спокійним. Люди працювали, молилися, кохали, відвідували ресторани, кінотеатри, купували товари. Щоправда, газети детально інформували про ситуацію і телебачення також. В окремих кінотеатрах демонструвалися американські, німецькі фільми про війну. Показували й нашу стрічку «Битва за Москву». На телеекранах можна було побачити про хазяйнування іракських окупантів у Кувейті. Але паніки не було. Навіть натяку на неї.

...Війна, на жаль, почалася. Лобановський з Мосягіним продовжують працювати. А от дружина Валерія Васильовича — Ада Панкратівна все ж нещодавно повернулася до Києва...

Бесіду вів Віктор БРАНИЦЬКИЙ, спеціальний кореспондент «Голосу України». Фото Олега МАРКЕВИЧА.

ЯК «ТАЄМНУ» ЛОЖУ ПРОДАЛИ

Безпрецедентну угоду укладено в столиці України. Тут підписано протокол намірів американської фірми «Діджтл», яка спеціалізується на випуску і продажу електронної техніки, орендувати... урядову ложу в Київському палаці спорту.

Ця споруда, яку протягом 30 років ретельно приховували від очей сторонніх, була пристосована для потреб виключно «високих» осіб, котрі інколи відвідували хокейні, баскетбольні та інші матчі. Ніхто й не підозрював, що за скромним рядом крісел, який бачать глядачі, — апартаменти, що вражають розкошами. Кілька кімнат з дорогими меблями, дві величезні кухні, килими, телевізори і навіть персональні ліфти. Усе це величезне господарство розмістилося на трьох поверхах! Загальна площа спецкомплексу понад 600 квадратних метрів.

Щоправда, протягом останніх двох років оця «таємна» ложа була практично порожньою. І все ж викачувала з убогої каси Палацу спорту чималі кошти на своє утримання.

— Протягом двох років ми вели переговори з десятком фірм, бажаючих придбати цю споруду, — сказав директор Палацу спорту Віктор Ткаченко. — Зрозуміло, нам хотілося виторгувати якомога більше (повірте, ложа варта цього). Адже валюта нам потрібна для придбання необхідного устаткування на спортивній арені. Нарешті, ми зійшлися в ціні з фірмою «Діджтл», яка має намір орендувати колишню урядову ложу протягом трьох років. Причому фірма зголосилася на нашу умову: заплатити гроші наперед...

Обидві сторони домовилися також, що крім головного контракту, який вони мають підписати до 15 березня, буде укладено ще кілька «субконтрактів». За одним з них колектив Палацу спорту стане своєрідним представником «Діджтл» на Україні в плані його рекламного забезпечення.

Людмила ВЛАСЮК, кореспондент Укрінформу (спеціально для «Голосу України»).

Завершилася чергова пауза в чемпіонаті країни з хокею у вищій лізі. Цього разу вона була пов'язана з виступом збірної команди на міжнародному турнірі «Кубок «Глобен» у Стокгольмі. Наші хокеїсти стали переможцями і заробили 200 тисяч шведських крон.

Сьогодні чемпіонат знову вирушає в путь. У Палаці спорту столиці України місцевий «Сокіл» приймає московський «Спартак». Поєдинки цих суперників — завжди цікаві.

Наші земляки ретельно готувалися під час перерви. І настрій у них, схоже, добрий. Про це можна сказати, подивившись на кращого бомбардира чемпіонату Раміля Юлдашева (на знімку ліворуч) і першу ластівку з НХЛ, американця Тода Хаджі, який виступає в київському клубі.

Фото Миколи БОЧКА.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Баскетбол. Продовжують радувати болільників баскетболістки київського «Динамо» — лідери чемпіонату СРСР. Вдома вони взяли гору над «Спартаком» (Московська область) — 93:82 (44:41). Це була тринадцята (!) поспіль перемога українських дівчат у турнірі.

Виграли третій матч поспіль на власному майданчику й баскетболістки київського «Будівельника». Вони подолали команду «Узбудмеханізація» (Ташкент) — 105:83 (58:32).

Футбол. Перший етап підготовки до нового сезону московський «Спартак», як відомо, проводив за кордоном. Потім популярний клуб вів заняття у своєму манежі. Тепер спартаківці перебувають у Кисловодську. До колективу повернувся його лідер Федір Черенков, який протягом останніх півроку виступав у паризькому клубі «Ред стар». Однак Федір не матиме права взяти участь у матчах 1/4 фіналу розіграшу Кубка європейських чемпіонів проти мадридського «Реала».

До речі, як заявив начальник «Спартака» Микола Старостін, перший матч з іспанцями москвичі проведуть на полі стадіону в Лужниках.

Настільний теніс. У Дніпропетровську проходив турнір у рамках X Спартакіади України. Три золоті медалі виграв 14-річний киянин Сергій Соколовський. Він переміг в одиночному розряді, парному (разом із земляком — Дмитром Левенком), змішаному (з киянкою Ольгою Шаблистою).

У жінок найсильнішою була Г. Курсакова (Київ). Найкращою парою стали В. Літинська та О. Ветрова (обидві — Львівська область).

Колектив редакції «Голосу України» висловлює щире співчуття заступникові головного редактора Б. П. Сидоренку з приводу тяжкої втрати — смерті матері Марії Севастянівни.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Марина Дятлова, Валентин Лабунський.

Автор макета, змінний секретар — Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.150.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150301.